ეროვნ. ბიბლიოთეკა
საჯარო
ბიბლიოთეკა
თბილისი

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ფასი 30 კაპ.

სალიტერატურო გაზეთი

24 ივლისი
1934 წელი

№ 14 (68)

ტფილისი
მწერალთა ხახახლე
მაჩაბლის ქუჩა № 13.
ტელეფონი № 1—65.

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ათდღიური ორგანო

რედკოლეგია: რაჟ. მვეტაძე, დ. დემეტრაძე, ა. დუდუჩავა, ნ. გოგლეთელი, ს. თალაკვაძე, ნ. მიწიშვილი, ლ. ქიაჩელი, ბ. ქლენტი.

,,ვეფხის ტყაოსანი"-ს ახალი გამოცემა

გამოსცემა „ფედერაციის" თეატრალური ბიბლიოთეკა

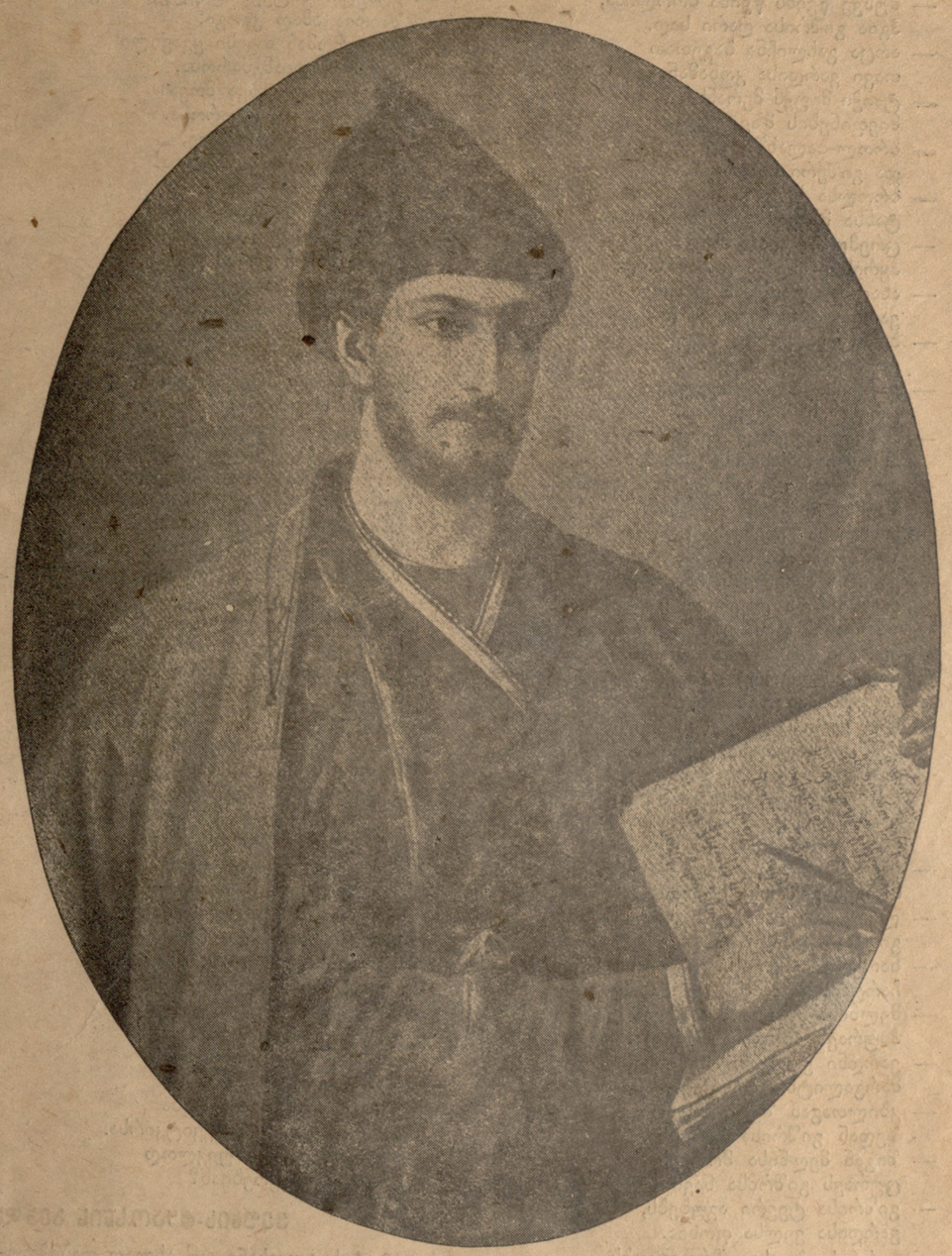

ანდერძი ავთანდილისა როსტევან მეფისა მიმართ, ოდეს გაიპარა

(ნაწყვეტი).

დაჯდა წერად ანდერძისა, საბრალოსა საუბრისად:
„ჰე მეფეო, გავიპარე ძებნად ჩემგან საძებრისად!
ვერ დავდგები შეუყრელად ჩემთა ცეცხლთა მომდებრისად.
შემინდევ და წამატანე მოწყალება ღმრთეებრისად.

ვიცი, ბოლოდ არ დამიგმობ ამა ჩემსა გაზრახულსა.
კაცი ბრძენი ვერ გასწირავ მოყვარესა მოყვარულსა;
მე სიტყვასა ერთსა გკადრებ პლატონისგან სწავლა-თქმულსა:
„სიცრუვე და ორპირობა ავნებს ხორცსა, მერმე სულსა".

რადგან თავია სიცრუვე ყოვლისა უბედობისა,
მე რად გავწირო მოყვარე, ძმა უმტკიცესი ძმობისა?
არა ვიქმ, ცოდნა რას მარგებს ფილასოფოსთა ბრძნობისა?
მით ვისწავლებით, მოგვეცეს შერთვა ზესთ მწყობრთა მწყობრისა.

წაგიკითხავ, სიყვარულსა მოციქულნი რაგვარ სწერენ,
ვით იტყვიან, ვით აქებენ, სცან, ცნობანი მიაფერენ:
„სიყვარული აგვამაღლებს", ვით ეუვანნი ამას ყღერენ.
შენ არ სჯერხარ, უსწავლელნი კაცნი რადმცა შევაჯერენ!

ვინ დამბადა, შეძლებაცა მანვე მომცა ძლევად მტერთად,
ვინ არს ძალი უხილავი, შემწე ყოველთა მიწიერად,
ვინ საზღვარსა დაუსაზღვრებს, ზის უკვდავი ღმერთი ღმერთად,
იგი გახდის წამის-ყოფით ერთსა ასად, ასსა ერთად.

რაცა ღმერთსა არა სწადდეს, არა საქმე არ იქმნების
მზისა შუქთ ვერ მჭვრეტელი ია ხმების, ვარდი ჭნების,
თვალთა ტურფა საჭვრეტელი ყველა რამე ეშვენების.
მე ვით გავძლო უმისობა, ან სიცოცხლე ვით მეთნების!

რაზომცა სწყრები, შემინდევ შეცვლა თქვენისა მცნებისა;
ძალი არ მქონდა ტყვე-ქმნილსა მე მაგისისა თნებისა;
აწ წასვლა იყო წამალი ჩემთა სახმილთა გზნებისა.
სადა გინდ ვიყო, რა მგამა, ყოფამცა მქონდეს ნებისა!

არას გარგებს სიმძიმილი, უსარგებლო ცრემლთა დენა:
არ გარდავა გარდუვალად მომავალი საქმე ზენა
წესი არის მამაცთაგან მოჭირვება, ჭირთა თმენა.
არვის ძალ-უც ხორციელსა განგებისა გარდავლენა.

რაცა ღმერთსა გაუგია თავსა ჩემსა გარდასავლად,
გარდამხდეს და შემოვიქცე, აღარ დამრჩეს გული ავლად;
თქვენვე გნახენ მხიარულნი დიდებით და დავლა-მრავლად;
მას რა ვარგო, დიდებად და კმარის ესე ჩემად დავლად.

მეფეო, ესე თათბირი, მომკალ, ვინ დამიწუნოსა!
მეფეო, ნუთუ წასვლამან თქვენ ჩემმან დაგაჭმუნოსა?
ვერ ვეცრუვები, ვერ ვუზამ საქმესა საზაბუნოსა.
პირის-პირ მარცხვენს, ორნივე მივალთ მას საუკუნოსა.

არ დავიწყება მოყვრისა აროდეს გვიზამს ზიანსა;
ვგმობ კაცსა უაუგოსა, ცრუსა და ღალატიანსა!
ვერ ვეცრუვები, ვერ ვუზამ მას ხელმწიფესა სვიანსა:
რა უარეა მამაცსა სულ-დიდსა, წასვლა-გვიანსა?!

რა უარეა მამაცსა, ომშიგან პირის მღმეჭელსა,
შემდრკალსა, შეშინებულსა და სიკვდილისა მეჭველსა!
კაცი ჯაბანი რითა სჯობს დიაცსა, ქსლისა მბეჭველსა?
სჯობს სახელისა მოხვეჭა ყოველსა მოსახვეჭელსა!

ვერ დაიჭირავს სიკვდილსა გზა ვიწრო, ვერცა კლდოვანი,
მისგან ყოველი გასწორდეს სუსტი და ძალ-გულოვანი;
ბოლოდ შეჰყარნეს მიწამან ერთგან მოუმე და მხცოვანი.
სჯობს სიცოცხლესა ნაზრახსა სიკვდილი სახელოვანი!

მერმე ვიშიშვი, მეფეო, თქვენად კადრებად ამისად:
სცდების და სცდების, სიკვდილსა ვინ არ მოელის წამისად;
მოვა შემყრელი ყოვლთათვის ერთგან დღისა და ღამისად!
თუ ვერა გნახენ ცოცხალმან, სიცოცხლე მქონდეს ყამისად.

თუ საწუთრომან დამამხოს, ყოველთა დამამხობელმან,
ღარიბი მოვკვდე ღარიბად, ვერ დამიტიროს მშობელმან,
ვეღარ შემსუდრონ დაზრდილთა და ვერცა მისანდობელმან, —
მუნ შემიწყალოს თქვენმავე გულმან მოწყალე-მლმობელმან.

მაქვს საქონელი ურიცხვი, ვერვისგან ანაწონები.
მიეც გლახაკთა საჭურჭლე, ათავისუფლე მონები.
შენ დაამდიდრე ყოველი, ობოლი, არას მქონები:
მიღწვიან, მომიგონებენ, დამლოცვენ, მოვეგონები.

ღიმვერაგურელი ჩვევების შესახებ

მაქსიმ გორკი

საჭიროდ მიმაჩნია მოვილაპარაკოთ ლიტერატურულ ზენ-ჩვეულებათა შესახებ. ვფიქრობ, რომ ეს საკითხი შესაფერისია მწერალთა ყრილობის წინ და მათი კავშირის ორგანიზაციის დღეებში.

ზნე-ჩვეულებანი ჩვენ, რბილად რომ ვთქვათ, ცუდი გვაქვს. მათი სიცუდე აიხსნება უპირველეს ყოვლისა იმით, რომ ჯერ კიდევ ვერ ვიცილეთ ჯგუფური განწყობილებანი, რომ ლიტერატორები იყოფიან „ჩვენებად" და „არა ჩვენებად", ეს კი ჰქმნის ისეთ ადამიანებს, რომელნიც თავიანთი ბინძური სარფის მიხედვით ემსახურებიან „ჩვენებსაც" და „თქვენებსაც". პატარა ჯგუფები იქმნება არა „პარტიულობის"—„გარეპარტიულობის" ნიშნის მიხედვით, არა „შემოქმედებითი" სხვადასხვაობის აუცილებლობის ძალით, არამედ შედეგად პატივმოყვარეთა დაუფარავი მისწრაფებისა — ითამაშონ „ბელადების" როლი. „ბელადობა"—ავადმყოფობაა. ვითარდება რა კოლექტივიზმის ემოციის ატროფიის ნიადაგზე, იგი გამოიხატება „ინდივიდუალიზმის საწყისის" ჰიპერტროფიაში. მაშინ, როდესაც „ერთპიროვნება" სწრაფად ისპობა სოფლად, იგი უფრო და უფრო შესამჩნევი ხდება ლიტერატორთა წრეში. ეს მოვლენა უნდა აიხსნას არა მარტო იმით, რომ ლიტერატორთა წრეს, — როგორც „გარე საშოვარს", რომელიც, ფაბრიკაში ან დაზგაზე მუშაობასთან შედარებით, ფიზიკურად ბევრად უფრო ადვილია, — ეტანება ზოოლოგიური ინდივიდუალიზმით გაჟღენთილი სოფლის მცხოვრები, რამედ იმითაც, რომ ლენინ-სტალინის ლექსიკონის სწრაფი ათვისების შემდეგ შეიძლება მოხერხებულად უწინამძღვრო შინაგანად შიშველ სუბიექტებს, რომელთა უპრინციპობაც საშუალებას აძლევს მათ „თავგამოდებით", ე. ი. უსირცხვილოდ ემსახურონ დღეს „ჩვენებს", ხვალ „თქვენებს". „ჩვენებიდან" „თქვენებისაკენ" გადახტომის სიადვილე საუცხოოდ გვიჩვენა ყოფილი „რაპპოველების" ერთმა ნაწილმა; ეს სიადვილე მოწმობს იმასაც, თუ რამდენად უმნიშვნელო იყო მხტუნავების იდეოლოგიური ავლა-დიდება. „რაპპოველების" ნაწილმა დიდად იწყინა პარტიის ც. კ-ის დადგენილება, ჩამოშორდა ლიტერატურას და იწყო ლაპარაკი მასზე, როგორც უცხო საქმეზე, როგორც „მათს" და არა „ჩვენს" საშუალოზე. ეს საქციელი ანტისოციალური და ანტიპარტიულია. მაგრამ საჭიროდ მიმაჩნია ვთქვა, რომ, ჩემის აზრით, იმ ხანებში, როცა „რაპპოველები" ამხანაგური ერთსულოვნობით მოქმედებდენ და ჯერ კიდევ არ იყვნენ დაავადებული „ადმინისტრატიული აღტაცებით", ისინი, თუმცა არ განირჩოდენ ლიტერატურისა და მისი ისტორიის აუცილებლად საჭირო ფართო და ღრმა ცოდნით, მაინც იჩენდენ ნამდვილი პარტიელების გამჭრიახობას და ყურმახვილობას და კარგად ხედავდენ მტერს, არევ-დარევის შემომტანს, ხედავდენ თუთიყუშებს და მაიმუნებს, რომელნიც ბაძავდენ ბოლშევიკების ხმასა და ჟესტებს: მე მგონია, რომ „რაპპოველების" დროს არც ლიტერატურული ახალგაზრდობის ზნე-ხასიათი იყო ესოდენ შერყეული.

პირობებმა, რომელთა შექმნაშიაც არ ვთვლი თავს დამნაშავედ, დამაკისრეს იმ ტომრის როლი, რომელშიაც ჭყრიან თავიანთ სიტყვიერ და წერილობით საჩივრებს ლიტერატურული ცხოვრების ზოგიერთი სამარცხვინო მოვლენით შეურაცხყოფილ ან შეშფოთებული ადამიანები. ვერ ვიტყვით, რომ ეს როლი მომწონდეს, მაგრამ საჩივრების სიმრავლე, ცხადია, მეც მაშფოთებს.

ჩვიენ, რომ პოეტი პავლე ვასილიევი ხულიგნობს უფრო უარესად, ვიდრე ხულიგნობდა სერგეი ესენინი. მაგრამ იმ დროს, როდესაც ერთნი გმობენ ხულიგანს, სხვები აღტაცებაში მოდიან მისი „ფართო ბუნების" სიუხვით, მისი „მაგარი გლეხური ძალოვნებით" და სხვ. მაგრამ მგმობელნი არაფერს აკეთებენ იმისათვის, რომ თავიანთი წრე უვნებელი გახადონ მასში ხულიგანის ყოფნით, რადგან თუ იგი მართლა წარმოადგენს გადამდებ საწყისს, საჭიროა მისი რამენაირად იზოლიაცია. ოღონ ისინი, ვინც აღტაცებულია პ. ვასილიევის ნიჭით, სრულიად არ ცდილობენ გარდაქმნან იგი. აქედან ნათელია დასკვნა: ერთნიც და მეორენიც სოციალურად თანაბარ პასიურობას იჩენენ, ერთნიც და მორენიც არსებითად გულგრილად „შესცქერიან" ლიტერატურულ ზნე-ჩვეულებათა შებღალვას, ახალგაზრდობის მოწამვლას ხულიგნობით, თუმცა ხულიგნობიდან ფაშიზმამდე მანძილი „ბელურის ნისკარტზე მოკლეა".

ამას წინათ ერთ-ერთმა ლიტერატორმა გადმომცა წერილი, რომელიც მას პარტიელისავან მიეღია. ეს პარტიელი გასცნობია კომკავშირის მწერალთა უჯრედს.

„ჩვენი უჯრედის შემადგენლობა ძირითადად ცუდი არ არის, მასში ირიცხება 40-მდე კომკავშირელი. სჭარბობენ დიდსტაჟიანები (კომკავშირისათვის ეს სტაჟი უფრო დიდიც არის, ვიდრე მას მოეთხოვება). დარწმუნებული ვარ, რომ ამ ახალგაზრდების უმრავლესობა არ იყო წარმოების ურიგო მუშაკი-კომკავშირელი იმ დრომდე, სანამ მათმა დადებითმა თვისებებმა (ლიტერატურულმა ნიჭმა,—ვლაპარაკობ ისეთ ადამიანებზე, რომელთაც აქვთ ლიტერატორთა რიგებში ყოფნის უფლება) არ მიიყვანეს ისინი მწერალთა საქალაქო კომიტეტის წიალამდე.

პირველი, რაც კაცს თვალში ეცემა, არის უდისციპლინობა. ეს გავლენას ახდენს არა მარტო დატვირთის შესრულებაზე (თუმცა ესეც საკმაო საზომია), არამედ ლიტერატურული მუშაობის ხარისხზედაც.

ქრება თვითდისციპლინა, ახალგაზრდები ნაკლებად მუშაობენ ან სრულიად არ მუშაობენ, ხელს იღებენ სწავლაზე, გატაცებით იმსჭვალებიან საკუთარი თავის სიყვარულით და სწამთ ნიჭის შეურყეველი ძალა. უკულტურობა ზოგჯერ სიკეთედ მიაჩნიათ, ვითომ უკულტურობის ფონზე ნიჭი გასაოცარად იშლებოდეს.

მე ვფიქრობ, რომ დეზორგანიზაციის ძირითად დასაბამს წარმოადგენს მტკიცე ხელფასის უქონლობა. ხელფასი „შემთხვევიდან შემთხვევამდე" აყალიბებს ყოფა-ცხოვრებასაც.

მართლაც: მე ჯერ ვერ მოვასწარი შემემოწმებია, — ამას უსათუოდ გავაკეთებ, — იყო თუ არა ახალგაზრდა ლიტერატორთა პროლეტარული ნაწილის ყოფაცხოვრება ისე საზიზღარი, როგორიც იგი ხდება მათი პირველი ნაწარმოების გამოსვლის მომენტიდან და მასთან დაკავშირებული ვითარების შემდეგ? მაგრამ ამ ძირითად მიზეზთან ერთად არის სხვა მიზეზებიც. ეჭვს გარეშეა უცხო გავლენა ლიტერატურული ახალგაზრდობის ყველაზე უფრო ნიჭიერ ნაწილზე. კონკრეტულად: ახალგაზრდა პოეტ ი. სმელიაკოვის ხასიათს უფრო და უფრო ემჩნევა პოეტ პავლე ვასილიევის პირადი თვისებები. არაფერია ბურჟუაზიულ-ლიტერატურული ბოჰემის ამ ნამსხვრევებზე უფრო ბინძური. პოლიტიკურად (ეს ახალი ამბავი არ არის იმათთვის, ვინც ვასილიევის შემოქმედებას იცნობს) ეს ჩვენი მტერია. მე ვიცი, რომ სმელიაკოვთან, დოლმატოვსკისთან და ზოგიერთ სხვა ახალგაზრდა პოეტთან ვასილიევი მეგობრულ განწყობილებაშია, და ჩემთვის გასაგებია, რატომ არის იშვიათი ისეთი წუთები, როდესაც სმელიაკოვს არყის სუნი არ ასდის, რატომ გაისმის მის კილოში უფრო და უფრო ხშირად ანარქო-სინდიკალისტური თვითშეყვარებულობის ჰანგები და რატომ ხდება მისი ყოფაქცევა უფრო და უფრო ნაკლებად კომკავშირული.

წაიკითხეთ სმელიაკოვის ლექსების ახალი წიგნი: ეს უფრო მეტს გაგაგებინებთ (ნუ დაივიწყებთ, რომ მე ამჟამად ავლენიშნავ არა მარტო გაგებულს, არამედ ნაგრძნობსაც).

ხოლო სელიაკოვი კომკავშირელია, მუშაა. და გასაოცარია კიდევ — რატომ წარმოადგენს ყველაზე უფრო დაავადებულ ნაწილს ლიტერატურული ახალგაზრდობის პოეტთა ჯგუფი? მე ვფიქრობ, იმიტომ, რომ ანარქო-ბოჰემური სული არსად არ არის ტრადიციად გადაქცეული ისე, როგორც პოეტებს შორის. მაგრამ ეს ხომ დამახასიათებელი იყო წარსულისათვის, იმ განხეთქილებისათვის გარემოსა და ლიტერატურის შეხედულებათა სისტემას შორის, რომელიც არსებობდა რევოლუციამდე. საიდან მომდინარეობს ეხლა ამგვარი გავლენა?

როგორც ეტყობა, ასეთი გავლენა ეხლაც აღეჭურვილია სიცოცხლის უნარით და იგი სწამლავს ჩვენი ახალგაზრდობის ნაწილს. სმელიაკოვზე უკვე ვილაპარაკეთ. აი სერგეი ვასილიევი—იგი სცემს ცოლს, ლოთობს. ბევრ რამეს მის შესახებ ვამოწმებ, თუმცა მისი სახე ისედაც ნათელია. შევეცადე მომელაპარაკნა მასთან მისი დამოკიდებულების შესახებ ცოლთან.

— მას ვუყვარვარ, მე კი აღარ მიყვარს... ყველას უკვირს — იგი სანდომიანია... მიუხედავად ამისა, მე მაინც აღარ მიყვარს...

ნევრასტენიით შეპყრობილი ოცი წლის ყმაწვილის მორღვეული ჟესტები (საქციელი და აზრები!), გაცვეთილი, თეატრალური კილო. მასზე ბევრ რამეს გადმომცემენ, და განზრახული მაქვს მის შესახებ ვილაპარაკო იმ დისპუტზე, რომელზედაც უკვე გიამბეთ და ვფიქრობ კიდევ გიამბოთ.

ღისლენდერი. ეს ხომ უცხო ტიპია. მას ვაკვირდებოდით, და მე ვფიქრობ, უფრო ძიზანშეწონილი იქნება არ ვილაპარაკოთ მასზე, როგორც კომკავშირელზე. მის შესახებ ბევრი მითქმა-მოთქმაა. რაღაცნაირად მას უკავშირებენ ახალგაზრდა მწერალი ქალის პანტელეევას სიკვდილს. საკითხი მის შესახებ უკვე დასმულია უჯრედის დღის წესრიგში.

პანჩენკო, ალტშულერი — გახმაურებული პროცესის ვმირი, ციგელნიცკი. იქნებ თქვენ არც გაგიგონიათ ეს გვარები. ისინი საინტერესონი არიან, როგორც ზემონთქვამის საილუსტრაციო მასალა. ზარუბინი, კინკლაობა, ჭორები, არაამხანაგური დამოკიდებულება ურთიერთთან.

ჩვენ მოგვეპოება ახალგაზრდობის მეორე ჯანსაღი ნაწილიც. მეტწილად ეს ის ნაწილია, რომელიც ყოფა-ცხოვრებაშიაც მოწყვეტილია „ლიტერატურულ გავლენებს".

მართლაც, — დეე წაიკითხონ ჩემი წერილი ოლეშამ, ნიკულინმა, ვ. კატაევმა და ბევრმა სხვამ, — ჩემი და ჩვენი საქმე არ არის ვასწავლოთ მათ, ისინი აღიზარდნენ სხვა დროში. ჩვენთვის მნიშვნელობა აქვს მათ მუშაობას, დეე იცხოვრონ, როგორც სურთ, მაგრამ ნუ ანებივრებენ მეგობრობით ჩვენ ახალგაზრდა ლიტერატორებს, ვინაიდან ბევრი მათგანი ამ „მეგობრობის" შედეგად, ბაძავს რა მათ, ითვისებს იმდენად არა ოსტატობას, რამდენადაც ყოფაქცევის მანერას, რითაც ისინი ვერცენის სახლის სამკიტნოში განირჩეოდენ. კარგი სურვილი ყოველთვის არ იძლევა კარგ შედეგს.

ჩვენ როგორღა ვიქცევით?.. ჩვენ არაფერს ვაკეთებთ იმისთვის, რომ დაუპირისპიროთ რაიმე ამ გავლენას. ბევრს ვლაპარაკობთ ახალგაზრდა მწერალთან მუშაობის შესახებ, მაგრამ ამ მონაწილეობაზე უფრო სუსტი არ ფერია. თქვენ იცით ეს, ამხანაგო, და მე არა მსურს გადავაქციო ეს წერილი ჩვენი მუშაობის ნაკლთა დაუსრულებელ ჩამოთვლად".

ამ წერილში განსაკუთრებული ყურადღების ღირსია ავტორის მითითება ზოგიერთი „სახელოვანი" მწერლის გამხრწნელ გავლენაზე, იმ მწერალთა რიცხვიდან, რომელნიც „ვერცენის სახელობის სამკიტნოში" ათვალიერებენ. მეც კარგად ვიცი, რომ ბევრი „სახელოვანთაგანი" უფრო უკეთ და მეტს სვამს. ვიდრე სწერს. უკეთესი იქნება, თუ ისინი წყურვილს მოიკლავენ სახლში და არა საჯაროდ. კიდევ უფრო უკეთესი იქნება, თუ ისინი, სახელისა და პოპულიარობის მოხვეჭის სურვილით გატაცებულნი, არ გააფუჭებენ ახალგაზრდებს ქება-დიდებით და მხხვილი ნიჭის ნაადრევი აღიარებით ისეთ ადამიანებში, რომელთაც თავიანთი მცირე-მცოდნეობის **მეოხებით** არ ძალუძთ განავითარონ ეს ნიჭი. და უფრო უკეთესი იქნება, თუ ისინი, ცდილობენ რა შექმნან თავიანთ თაყვანისმცემელთა და ფეხის ამყოლთა წრე, არ შეჩხირავენ მწერალთა კავშირში უნიჭო ადამიანებს. ჯგუფობრობა (ცოცხალია, „ბელადობის" სენს პროგრესი ემჩნევა, იგი ქრონიკული ხდება. **„Кукушка хвалит петуха за то, что хвалит он кукушку".** აღტაცებაში მოდიან რა იმისაგან, თუ რა სწრაფად უნერგავს ფაბრიკა და კოლმეურნეობა გლეხს მუშის ფსიქოლოგიას, ვერ ამჩნევენ, რომ ლიტერატურაში გლეხი ააშკარავებს მის ძველ-რბილში გამჯდარი „ერთპიროვნულობის" ნამდვილ ბუნებას და რომ მისთვის ლიტერატურა პირადი საქმეა, ხოლო ლიტერატურის სოციალური, კულტურული და რევოლუციონური მნიშვნელობა... სრულიად გაუგებარია. სწორედ ერთპიროვნული მოქმედების ეს ფსიქოლოგია წარმოადგენს „ზნე-ჩვეულებათა გაფუჭების" წყაროს, იმ ადამიანთა ბრძოლის წყაროს, რომელნიც წვრილმანი თავმოყვარეობით არიან გამსჭვალული, ბოროტი ჭორების, ჯგუფური კინკლაობის და ყოველგვარი სიბინძურის წყაროს. იქნება არა ჯანსაღი, სამარცხვინო ატმოსფერა, ატმოსფერა, რომლის შესახებაც ალბად მალე და მძლავრად გამოსთქვამენ თავიანთ აზრს ჩვენი მუშები, რომელთაც ესმით ჩვენი ლიტერატურის მნიშვნელობა, უყვართ იგი და რომელნიც მხატვრული სიტყვისა და სახის უფრო და უფრო სერიოზული დამფასებელნი ხდებიან.

ამ პატარა წერილში ბევრი რამ არ არის ბოლომდე ნათქვამი, მაგრამ მე კიდევ დავუბრუნდები თემას, რომელსაც მასში შევეხე.

მაქსიმ გორკის წერილი პ. ვასილიევს

მე თქვენ არ გიპასუხებდით, პავლე ვასილიევო, რომ არ ვფიქრობდე, — მწერთ გულწრფელად და დარწმუნებით თქვენს საკუთარ ნებისყოფის ძალაში. თუ თქვენ ეს ნებისყოფა გეყოფათ იმისათვის, რომ სერიოზულად მოეკიდოთ თქვენს დიდ ნიჭს, რომელიც, როგორც მოზარდი,—გულმოდგინე მზრუნველ აღზრდას საჭიროებს, თუ თქვენ ამას შეასრულებთ, მაშინ თქვენ შეხვალთ, ალბად, საბჭოთა ლიტერატურაში, როგორც დიდი და თავისებური პოეტი.

თქვენს ყოფაქცევაზე ისე ხმამაღლა ლაპარაკობდენ, ისე ხშირად მწერდენ, რომ მე მოვალე ვიყავ, სხვებს შორის, თქვენც მომეხსენებიეთ. ჩემი მოვალეობაა, როგორც ძველი ლიტერატორის, პროლეტარიატის დიადი საქმისათვის თავდადებული ლიტერატორის, — დავიცვა საბჭოების ლიტერატურა სიტყვის ჯამბაზების, და საერთოდ — პარაზიტების შემთხვევისაგან. ეს არც ისე ადვილი და სასიამოვნო საქმეა. განსაკუთრებით არა სასიამოვნოა ეს იმით, რომ როგორც კი ვისმეზე მეგობრულად იტყვი არა საალერსო ან მკაცრ სიტყვას — მაშინვე ამ კაცს ყოველიმხრიდან დაუწყებენ ყვირილს ადამიანები, რომლებიც მასზე არაფრათ უკვეთესი, უფრო ხშირად კი მასზე უარესი არიან.

ასე მოხდა პანფეროვზე ჩემი აზრის გამოთქმის გამო: როგორც კი აღვნიშნე პანფეროვის უგულისყურო მუშაობა, დაუყოვნებლივ პანფეროვს დაუწყეს ღრენა და ყეფა იმ ადამიანებმაც კი, რომელნიც წინადღით მას აქებდენ.

ასეთი უპრინციპო, ორპირი პარაზიტები სიძულვილის ღირსნი არიან; საჭიროა ვამხილოთ, სააშკარაოზე გამოვიტანოთ მათი საზიზღარი ფლიდობა, საჭიროა განვდევნოთ ისინი მწერლობიდან ისე, როგორც ყოველი იმათთაგანი, რომელიც ასე თუ ისე სახელს უტეხს საბჭოთა ლიტერატურას, შეაქვს რა მასში ყოველგვარი სისაძაგლე და სიბინძურე.

მ. გორკი.

მ. კორკიმ წერილში, რომელიც იბეჭდება ჩვენს გაზეთში სათაურით „ლიტერატურული ჩვევების შესახებ" ამხილა ახალგაზრდა პოეტ პავლე ვასილიევის ხულიგნობა და დებოშირობა, ჩასთვალა რა ასეთი საქციელი საბჭოთა მწერლისათვის ყოვლად შეუფერებელ ყოფაქცევად.

პ. ვასილიევმა მ. გორკის გაუგზავნა წერილი, სადაც იგი სხვათაშორის წერდა:

„მე გადაჭრით ხელი უნდა ავიღო ჩემს წარსულზე. გაძლევთ სიტყვას, ალექსეი მაქსიმოვიჩ, რომ ამ წერილით ვკისრულობ ვალდებულებას — ერთხელ და საბოლოოდ შევწყვიტო სკანდალები და მოვიპოვო უფლება ვიწოდებოდე საბჭოთა პოეტად".

„ვეფხის ტყაოსანი“-ს ახალი გამოცემა

მეტაფორები

— მუნვე წვიმს წვიმა ბროლისა,
ჰგია გიშრისა ღარი სად.
— არცა გახლიჩნა ბაგეთათ
თავი ვარდისა კონამან.
— ტაიჭი მიუქს მერანსა,
მიეფინების მზე ველად.
— ბროლ-ბალახში შეხვეული
და გიშერი ასადაგეს.
— ბროლსა სეტყვს და ვარდსა აზრობს,
ტანსა მჭევრსა ათრთოლებდა.
— ცრემლსა, ვითა მარგალიტსა,
ჰყრის ვარდისა დასანაზოდ.
— ახალმან ფიფქმან დათოვა,
ვარდი დათრთვილა, დანასა.
— ბროლისა ველსა სტურფობდეს
გიშრისა მუნ საყენია.
— ვარდისა ბაღსა მოგუბდა
ცრემლისა საგუბარია.
— ამარტის ფერად შესცვალა
ბროლი ცრემლისა ბანამან.
— დადუმდეს, ცრემლნი მოჰკვეთნა
შავმან გიშრისა დანამან.
— სიხლისა ცრემლსა გაეწნა
შუა გიშრისა სატები.
— ვარდსა ასველებს, ინდოთა
რაზმი ჩანს დავრდომილები.
— ზაფრანის ფერად შესცვალა
ბროლი ცრემლისა ბანამან,
გული უფრორე დამიჭრა
ათიათასმან დანამან.
— მუნ ვარდსა შუა შვენოდეს
ძოწ-მარგალიტნი ტყუბნი.
— იგი წვიმა დარეწელდა,
რომე პირველ ვარდი აზრა;
ენახე, ძოწსა მარგალიტი
გარე ტურფად მოემაზრა.
— სადა ინდონი ბროლ-ვარდსა,
სარეენ გიშრისა სარითა.
— ლერწმისა სარსა დასდრეკდა,
გიშერსა დააკარვებდა.
— ნარგისნი ჰქუხან, ცრემლსა სწვიმს,
ჩარცხის ბროლსა და მინასა.
— მელნისა ტბათა მიჯარვითა
ჰბურავს გიშრისა ჭერითა.
— ვარდნი ერთგან შეეწებნა,
მარგალიტთა არ აღებდა.
— კბილთაგან შუქი შეადგა
ზედან გიშრისა სარებსა.
— შიგან მელნისა მორევსა,
ცურავს გიშრისა ნავი სად.
— გიშრისა ტევრი აგუბებს,
ვარდისა ველსა ფონია.
— ვარდისა ბაღსა უჩრდილობს
ჩრდილი წამწამთა ქოხისა,
შესცვალა ვარდი ზაფრანად,
ლაჟვარდის ფერად იანი.
— ნუშნი გააპნა, შეიძრნეს
სათნი გიშრისა წნელითა.
— ვარდი გააპის, გამოჩნდის
მუნ ბროლი გამომჭვირვალი.
— მათ მარგალიტი უჩენის
ძოწისა კარმან ღიამან.
— გაღიმდის, ძოწი გააპის,
კბილთაგან ელვა ჭკრთებოდა.
— ნარგისთაგან ნაწვიმარი
ღვარი ადგა, თოვლი გადნა.
— ჰგავს თუ, ტყუბნი მარგალიტნი
სხენ ბროლისა ხარხაჩოსა.
— მზესა ღრუბელი ეფარვის,
ამად ნათელი დავსია.
ვარდი შექმნილა ზაფრანად,
ლალი მართ ვითა ხავსია.
— გიშრისა ტევრსა მოფოცხდა
ბროლისა საფოცხელია.
— ვარდსა შტონი ჩამოსცვივდეს,
ზე ვერავინ წამომართა.
— მან მიჰყო ხელი ალვასა,
შტო მოჰყვა მოსარხეველად.

აფორიზმები

— გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმის,
შაირია ამად კარგი.
— რა ვარდმან თვისი ყვავილი
გაახმოს, დაამჭნაროსა,
იგი წავა და სხვა მოვა
ტურფასა საბაღნაროსა.
— რაღაა იგი სინათლე,
რასაცა ახლავს ბნელია!
— ლეკვი ლომისა სწორია
ძუ იყოს, თუნდა ხვადია.
— უხვი ახსნილსა დააბამს.
— უხვსა მორჩილობს ყოველი,
იგიცა, ვინ ორგულია.
— რასაცა გასცემ შენია,
რაც არა, დაკარგულია.
— ქმნა მართლისა სამართლისა
ხესა შეიქმს ხმელსა ნედლად.
— სხვისა სხვამან უკეთ იცის
სასარგებლო საუბარი.
— ხამს მოყვარე მოყვრისათვის
თავი ჭირსა არ დამრიდად,
გული მისცეს გულისათვის,
სიყვარული გზად და ხიდად.
— ზოგჯერ თქმა სჯობს არა თქმასა,
ზოგჯერ თქმითაც დაშავდების.
— სჯობს უყოლობა კაცისა
მომდურავისა ყოლასა.
— სიცრუვე და ორპირობა
ავნებს ხორცსა, მერმე სულსა.
— სიყვარული აგვამაღლებს.
— კაცი ჯაბანი რითა სჯობს
დიაცსა ქსლისა მბეჭველსა?
— სჯობს სახელისა მოხვეჭა
ყოველსა მოსახვეჭელსა.
— ვერ დაიჭირავს სიკვდილსა
გზა ვიწრო, ვერცა კლდოვანი,
მისგან ყოველი გასწორდეს
სუსტი და ძალ-გულოვანი;
ბოლოდ შეჰყარნეს მიწამან
ერთგან მოყმე და მხცოვანი.
სჯობს სიცოცხლესა ნაზრახსა
სიკვდილი სახელოვანი!
— თუ თავი შენი შენ გახლავს,
ღარიბად არ იხსენები.
— ვინ მოყვარესა არ ეძებს,
იგი თავისა მტერია.
— ჭირსა შიგან გამაგრება
ასრე უნდა, ვით ქვიტკირსა.
— არ იცი, ვარდი უეკლოდ
არავის მოუკრებიან?

„სალიტერატურო გაზეთის“ შეკითხვაზე, თუ როგორ და რა პირობებში დაიბეჭდა „ვეფხის-ტყაოსნის“ უკანასკნელი რედაქცია, შემიძლია მოგაწოდოთ შემდეგი ცხობები.

მწერალთა კავშირის გამომცემლობას „ფედერაციას“ 1932 წლის გეგმაში შეტანილი ჰქონდა ვეფხის-ტყაოსანის სახალხო გამოცემა. იმავე წლის აპრილში მე მიმიწვიეს მის რედაქტორად. წიგნი უნდა დაბეჭდილიყო და გამოსულიყო 1-2 თვეში. წიგნის ფორმატი განსაზღვრული იყო მინიმალურად მცირე. ამის გამო ლაპარაკი იყო სტრიქონების დატეხა-

ზე (ტაეპში ოთხის ნაცვლად რვა სტრიქონი), რაზედაც მე არ დავთანხმდი, რადგან არ მინდოდა, რომ ჩემის რედაქციით პირველად გამოსული „ვეფხის-ტყაოსანს“ ჯიბის წიგნაკის ხასიათი ჰქონოდა. წინასიტყვაობის, შენიშვნებისა და ლექსიკონისთვის მითმობდენ მხოლოდ სამ ფორმას. ილუსტრაციები წიგნს ძველი უნდა დართოდა ან სრულიად დაუსურათებელი გამოსულიყო.

ლადო გუდიაშვილს თავდაპირველად ვთხოვეთ, რომ პოემის თავებისათვის პირველი ასოები და რამდენიმე ბოლოსატანი დაეხატა. შემდეგ ეს ბოლოსატანები გადავაკეთეთ სიუჟეტიან თავსატანებად. მაგრამ ამაზედაც არ შევჩერდით და თავსატანები ილუსტრაციებად ვაქციეთ.

ამავე დროს მე სასწრაფოდ დავამზადე რითმების ინდექსი, რომელიც გამომცემლობამ დიდის ყოყმანით მიიღო დასაბეჭდათ (საბჭოთა კავშირში ეს არის პირველი მაგალითი, რომ პოეტური ნაწარმოები რითმების ინდექსის დართვით გამოიცა). ამის შემდეგ მადა უფრო გაიზარდა. რუსთაველმა იცის „ჩართრეა,“ და გამომცემლობა „ფედერაციაც“ თანდათანობით „ჩაეთრია“ მან: მხატვარს დაუკვეთეს ძვირფასი ფერადი გარეკანი, ერთი ფერადი სურათი და სიუჟეტიანი ფორზაცი; ყველაფერი ეს უნდა დაბეჭდილიყო მოსკოვში სახელმწიფო ნიშნების ექსპედიციის სტამბაში (კიდევაც იქ დაიბეჭდა). მე მივხვდი, რომ ეს საქმე მალე არ დასრულდებოდა, რის გამო კიდევ ბევრი რამ შემეძლო მომესწრო წიგნისათვის დასართავად. შევუდექი მეტად მძიმე საქმეს: ვეფხის-ტყაოსნის სიმფონიის (კონკორდანსი, სრული ლექსიკა) შედგენას, რისთვისაც საჭირო შეიქნა ტექნიკური თანამშრომლის აყვანა. ეს სიმფონია წარმოადგენს ხუთი თვის თავაუღებელი შრომის ნაყოფს. სიმფონიის თანდართვით არათუ საბჭოთა კავშირში, რამდენადაც ვიცი, მსოფლიოში არ გამოსულა პოეტური ნაწარმოები; იგი გაკეთებულია ბიბლიისა და ყურანისათვის მხოლოდ. სიმფონიის დართვაზე კი გამომცემლობამ კათეგორიული უარი განაცხადა, მაგრამ მას მხარი დაუჭირა ამხ. მალაქია ტოროშელიძემ, და ეს საკითხიც მოგვარდა. ამგვარადვე წიგნის ბეჭდვის პროცესში დაიბადა ვრცელი ბიბლიოგრაფიის დართვის განსაზღვრა.

განსაკუთრებული ყურადღებით სწორდებოდა პოემის ტექსტის კორექტურა. ამ მხრითაც იგი უეჭველად სანიმუშოა: შეგჩნეულია მხოლოდ ერთი კორექტურული შეცდომა — ტაეპში № დაბეჭდილია „ხარაჩოსა“, უნდა იყოს „ხარხაჩოსა“ (წინასიტყვაობასა და შენიშვნებში კორექტურული შეცდომები, რა თქმა უნდა, იქნება).

წიგნის მხატვრობის საერთო სტილი რომ არ დარღვეულიყო, მას დართული არა აქვს რუსთაველის ჩვეულებრივი სურათი (იბეჭდება ამ გაზეთში), რომელიც მე პოეტის საუკეთესო სურათად მიმაჩნია. იგი წარმოიშვა ამ რამდენიმე ათეული წლის წინათ მე-17 საუკუნის ცნობილი პორტრეტის მიხედვით. მხოლოდ მხატვარს ერთი შეცდომა მოსვლია; მე-17 საუკუნის სურათზე პოეტის ქუდისათვის შემოვლებული ბეწვი წინა მხარეს შეერთებული არ არის — მას ბოლომდე ირიბულად ჩასდევს ქუდის სარჩულის (ქუდის ცის) ზოლი, რომელიც თავის მოყვანილობით ძალიან წაგავს ფრთას; მხატვარს კიდევაც ფრთად მიუჩნევია იგი და ქუდზე მიმაგრებულ ფრთის კალმად დაუხატავს.

დასასრულ მე მინდა შევეხო აქ ერთ საკითხს, რომელსაც „ვეფხის-ტყაოსნის“ ამ გამოცემასთან უშუალო კავშირი არა აქვს. უკეთ რომ ითქვას, მე მინდა აღვძრა აქ ერთი დიდმნიშვნელოვანი საკითხი. სრული შვიდასი წელი ასეოცდაცხრა ლებს და ამშვენებს „ვეფხის-ტყაოსანი“ ქართულ მწერლობას. ჩვენ არ ვიცით ზუსტად რუსთაველის დაბადებისა და გარდაცვლის წელი, მაგრამ დანამდვილებით ვიცით მისი მოღვაწეობის ხანა. თუ ვიტყვით, რომ რუსთაველი გარდაიცვალა შვიდასი წლის წინათ, ჩვენ შეიძლება დაუშვათ შეცდომა მხოლოდ რამდენიმე წელიწადში. ამიტომ ზედმეტი არ იქნება, **თუ ვიზრუნვებთ რუსთაველის შვიდასი წლის იუბილესათვის.** რუსთაველი საბჭოთა კავშირის ფიდიესი პოეტია და მისი დღესასწაულიც საკავშირო მასშტაბით უნდა მოეწყოს. იუბილეს დროთ შეიძლება დაინიშნოს მომავალი წლის გაზაფხული, ან შემოდგომა.

კონსტანტინე ჭიჭინაძე.

პრომეთეოსი გამარჯვებული

(პოემიდან)

პრომეთეოსი

რამდენი ხანი მე ვიყავი აქ მიჯაჭვული.
რამდენ ათასმა საუკუნემ აქ ჩაიარა,
როგორც წყურვილმა სიცოცხლის და თავისუფლების.
და რამდენი დღე, როგორც ლერნოსელ გველის,
ქრონოსის შვილმა ჩამაწურა დაღლილ თვალებში.
აი, ბორკილიც, ჰეფესტოსმა, კოჭლმა მჭედელმა,
ზევსის ბრძანებით რომ დასჭედა, მტარვალის რისხვამ
ისე შეაკრთო აფროდიტეს გულჩვილი ქმარი,
რომ ქვითინებდა, როცა რკინა ხვდებოდა სხეულს.
ხოლო—ეს თითქო გუშინ იყო – როცა მახვილით
მკერდი გამიპო და ნაბრალი შეღება სისხლმა, –
ის აღრიალდა, შევეცოდე, შეჭქმნა გოდება,
მაგრამ ძალამ და ულმობელმა ხელისუფლებამ
დამონებული ხელოვანი მყის ჩააჩუმა.
მე დავრჩი მარტო. არა, ეხლა ყინვას და ქარებს
გამოუფიტავთ ეგ ყორანი. წინეთ კი იგი,
როგორც შურდულით ნასროლი ქვა, უზარმაზარი,
გაიშხუვლებდა, მოსწყდებოდა სიმაღლეებს და
სისხლიან მკერდზე რისხვასავით დამეცემოდა.
რამდენი ლუკმა ჩემთვის ხორცი მოუგლეჯია,
რამდენი სისხლი, ბოროტ გუშაგს, შეუხვამს ჩემი,
რომ წამებაზე კვლავ წამება დამმატებოდა,
მით იაფეტის ურჩი შვილი მოტეხილიყო
და მორჩილებით აღემართა ზეციასკენ ხელი.
მაგრამ, —არას დროს, —გავსძახოდი აქედან კლდეებს, —
პრომეთეოსის არ შესწყდება მანამდე ჯანყი,
ვიდრე განაგებს მიმოქცევას კაცთა ბედისას
ულირსი იგი, ვინაც მამა შემქმნელი მისი,
დაიმონავა, საჭურისად გახადა იგი
და მეუფება მოიპოვა სისხლის წყალობით.
რა დავუშავე. მე ვხედავდი—ადამიანი
იყო უაზრო, უმეტყველო, ბრმა და უძლური.
არ რა იმედი მის უგვანო, მონურ ცხოვრებას
არ უნათებდა. ქვეყანაზე არსება კაცის
სქელ ღამეს ჰგავდა, უნაპირო ზღვაზე გაწოლილს.
მე გავადგინე კაცის გულში სითბო ოცნების,
ავამეტყველე, ავამღერე და ადამიანს
შეუცნებელი სიიდუმლო ვამცნე ბუნების.
მას შევასწავლე, მშენებლობა, ბუნება რიცხვის,
დაძლევა სივრცის, ნავოსნობა, იალქნის გაშლა,
მნათობთა გზები და ისიც თუ—ცხენი და ხარი,
და თვით ჰაერიც, როგორ იქცეს სიკეთის წყაროდ,
ბადაუშალე საიდუმლო წიაღიც მიწის,
ბრინჯაო, რკინა, ოქროსი და ვერცხლის მადანი
აღმოვუჩინე, შევასწავლე თვისება მათი.
ხოლო ქვეყანას სიკეთე რომ შეჰმატებოდა,
კაცს შთაუნერგე სიყვარულის მაღალი გრძნობა
და მივეც მოგონების—ეს დედა ფუძე,
ხელოვნებისა, სიბრძნისა და მეცნიერების.
და, პრომეთეოს, შენ მიიღე სამაგიეროდ.
რომ შეიქენი მიჯაჭვული ამ შიშველ ქვაზე.
მაგრამ მერჩია ეს წამება არ შემწყდარიყო
და ამ ყორანსაც კვლავ ეკორტნა სხეული ჩემი,
რადგან, მას შემდეგ, რაც დაემხო ფუძე ღმერთე ის,
რაც ეს რკინები ჩამოშორდა ჩემს დაღლილ სხეულს
და მრავალ ქვეყნად ვინახულე კაცთა ცხოვრება,
მე ვიტანჯები უარესად, ვიდრე ოდესმე:
დამყარებულა ქვეყნად შური, მტრობა, მონობა,
ომი და სისხლი, უარესი ძალმომრეობა.
და ადამიანს სიეტარო ოცნების ქვეყნად
ზევსის ელლადა, შორეული მიუწვდომი.
ვინ იფიქრებდა: სიყვარული და ვნება ჩემი
ასეთ საშინელ, ბოროტ ნაყოფს გამოიღებდა.
და მოვაშურე სხვა განზრახვით კოლხეთის მხარეს,
კავკასიონი რომ დარაჯად გადმოსდგომოდა:
ამ ქვეყნის მიწა ჩემი სისხლით იღებებოდა,
აქ დანთხეული შეჰმატებდა ამ უცხო მიწას,
სინოყიერეს შეჰმატებდა ამ უცხო მიწას,
და ის სიტყვებიც, ამ კლდიდან რომ გადმისროლია,
ამ ქვეყნის შვილთა გონებაში ითესებოდა.
ჩემი სისხლით და ჩემი სიტყვით ზიარებულნი,
აქ იზრდებოდენ ვაჟკაცნი და მეამბოხენი,
რომელთა შორის, —თანაბარმა ჩემი სახელის,—
ერთმა,—ასწია ამბოხების გმირული დროშა
და გაიმარჯვა.

ნიკოლოზ მიწიშვილი

„მემარცხენე“ ვულგარიზაციის მოკრიგი დოკუმენტი

ბესო ქლენტი

საბჭოთა მწერლების პირველი საკავშირო ყრილობის დღის წესრიგის ერთ-ერთ ძირითად საკითხს საბჭოთა პოეზიის მდგომარეობა და მისი შემოქმედებითი პრობლემები წარმოადგენს. ამასთან დაკავშირებით ყრილობისათვის სამზადისის პერიოდში საბჭოთა ლიტერატურული საზოგადოებრივობის ყურადღება განსაკუთრებით გამახვილდა პოეზიის აქტუალურ საკითხების გარშემო. ყველა მოკავშირე რესპუბლიკებში ჩატარდა სპეციალური თათბირები პოეზიის საკითხებზე. პოეზია წარმოადგენდა მწერალთა ყველა რესპუბლიკურ ყრილობებისა და კონფერენციების მსჯელობის ერთ-ერთ ძირითად საგანს.

საქართველოშიაც, სადაც პოეზიას განსაკუთრებით მდიდარი ტრადიციები მოეპოება, სადაც პოეზია ყოველთვის წარმოადგენდა ლიტერატურული ფრონტის მოწინავე უბანს, პოეზიის საკითხები განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევენ. ჩვენ ჩავატარეთ სპეციალური დისკუსია პოეტური ფრონტის მდგომარეობის შესახებ. ახლა-ხან დამთავრებულ საქართველოს მწერალთა კავშირის გაფართოებულ პლენუმზე პოეზიის საკითხების ირგვლივ განსაკუთრებულად ფართო და გაცხოველებული დისკუსია გაიშალა. ყოველივე ეს თავის გამოხატულებას პოულობს ჩვენს მხატვრულ პრესაშიაც. დაიბეჭდა მთელი რიგი წერილები პოეზიის მდგომარეობისა და პერსპექტივების შესახებ.

მთელი ეს დისკუსია წარმოადგენს მეტად სასარგებლო მოვლენას და უეჭველია გადაიქცევა ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორად პოეზიის ჩამორჩენილობის აღმოსაფხვრელად ჩვენს ქვეყანაში გაშლილი სოციალისტური მშენებლობის ტემპებისაგან. მაგრამ ამ დისკუსიის პროცესში ხშირად ადგილი აქვს შემცდარს, არა სწორ შეხედულებებს და მოსაზრებებს, რომელთაც შეუძლიათ შეაფერხონ საბჭოთა პოეზიის წარმატებითი განვითარების პროცესი და ბუნდოვანება შეიტანონ პოეზიის შემოქმედებითი საკითხების დადებითად გადაჭრის საქმეში.

შემცდარ და ყოვლად მავნებელ შეხედულებათა მთელ სისტემას შეიცავდა მაგალითად საქართველოს მწერალთა კავშირის პლენუმზე **კონსტანტინე ჭიჭინაძის** გამოსვლა, რომელმაც სცადა საბჭოთა მწერლობის ძირითადი ტენდენციებისათვის, მისი არსებითი შინაარსისათვის დაეპირისპირებია საკუთარი „თეორია“ იმის შესახებ, რომ თითქოს რევოლუციონური თანამედროვეობისა და სოციალისტური მშენებლობის თემატიკაზე არ შეიძლებოდეს ნამდვილი პოეტური შემოქმედების გაშლა. კ. ჭიჭინაძე გამოვიდა ე. წ. „წმინდა პოეზიის“ „თავისუფალი ლირიკის“ დაგვიანებულ აპოლოგეტად და ამრიგად გამოხატა თანამედროვე ლიტერატურულ სინამდვილეში არსებული კლასობრივად უცხო იდეოლოგიის უკანასკნელი ნარჩენების განწყობილება.

ამავე პლენუმზე პოეზიის საკითხების ირგვლივ გაშლილ დისკუსიაში სიტყვით გამოვიდა **ამხ. ნ. მიწიშვილი,** რომელმაც ლიტერატურულ ფენების და მიმდინარეობათა დიფერენციაციის კლასობრივ-სოციალური პრინციპი შესცვალა ქრონოლოგიისა და თაობათა პრინციპით და ამ ძირითადი შეცდომიდან გამომდინარემ, დაუშვა მთელი რიგი შეცდომანი, როგორც ლიტერატურული ფრონტის დღევანდელი მდგომარეობის შეფასებაში, აგრეთვე მისი პერსპექტივებისა და შემოქმედებითი მეთოდის საკითხებში.

გაზეთ „ნა რუბეჟე ვოსტოკა“-ში „საბჭოთა პოეზიის სადაო საკითხების შესახებ“ წერილი დასტამბა მწერალმა **ალექსანდრე ქუთათელმა,** რომელმაც პოეზიის მთელ რიგ საკითხების საინტერესოდ და თავისებურად დაყენებასთან დაუშვა ერთი მეტად სერიოზული შეცდომა. იგი სწერს: „თანამედროვე სოციალისტური საზოგადოების წინაშე დასახული დიადი იდეებისა და საკითხების გამოსახატავად გამოხატულების სახეობრივი ფორმა წარმოადგენს ნაკლებად სრულყოფილ ფორმას, ვიდრე პროზა“. მეორე ადგილას ნათქვამია: „ესთეტიკის ღირებულება და მეცნიერული აზრის ღირებულება ბოლოს და ბოლოს უნდა გაერთიანდეს“ (შედეულდეს). ადვილი მისახვედრია, რომ ამხ. ქუთათელის აზრით სოციალისტურ საზოგადოებაში ადგილი აღარ უნდა რჩებოდეს აზროვნების სახეობრივი ფორმისათვის. რა თქმა უნდა ეს შემცდარი შეხედულებაა. ხელოვნების სპეციფიკის—სახეობრივი აზროვნების მეცნიერებით შეცვლის წინასწარმეტყველება ახასიათებდათ „დეფის“ ზოგიერთ თეორეტიკოსებს და ეს აზრი კარგა ხანია უარყოფილია და უკუგდებული.

მოსკოვის სალიტერატურო გაზეთში პოეტმა **გ. ლეონიძემ** მოათავსა წერილი პოეზიის საკითხებზე, რომელმაც უმართებულოდ ბრალი დასდო რა ჩვენი პოეტური კულტურის ახალგაზრდა კადრებს „ურთიერთ ეპიგონობაში“, პოეზიის ჩამორჩენილობის მთავარ ფაქტორად ამდერების („ნაპევ“) შესუსტება დასახა. საერთოდ ჩვენში გავრცელდა სავსებით არა სწორი შეხედულება, რომ თითქოს პოეზიაში ერთმანეთს ებრძოდეს ორი ხაზი, ერთი ვითარდებოდეს ამდერების გზით, ხოლო მეორე აზრობრივობის. მაგალითად პოეტი სიმ. ჩიქოვანი აყენებს რა ქართული პოეზიის განვითარების ამგვარ სქემას, სდგას მეორე ხაზის ნიადაგზე და იცავს აზრობრივი პოეზიის თეორიას. ცხადია საკითხის ამგვარი დაყენება შეუფერებელია ლიტერატურული მოძრაობის დღევანდელი ეტაპისათვის. არასოდეს ნამდვილი და დიდი პოეტური შემოქმედება არ გაშლილა ღრმა აზრობრიობის გარეშე. ფეტიშიზაცია და მსუბუქი ამდერება არავის მიუჩნევია ნამდვილ პოეზიად. ხოლო მეორეს მხრივ არასოდეს არც ერთ დიდ პოეტს ღრმა აზრობრიობისა და პრობლემურობის ხარჯზე არ დაუთმია პოეტური ფორმის სიმძლავრე და ამღერებაც, როგორც პოეტური მეტყველების ერთ-ერთი ძირითადი ელემენტი. არ დაუთმიათ, რადგან, როგორც ამას მარქსი გვასწავლის, ვერავითარი ღრმა იდეები ვერ ქმნიან პოეზიას იქ, სადაც მიღწეული არ არის ასევე ღრმა და მაღალი პოეტური ფორმა. ცხადია საბჭოთა პოეზია ვერ განვითარდება ვერც ამღერებისა და ვერც აზრობრივობის გზით, აქ უეჭველად მიღწეული უნდა იქნას ამ ორი, ნამდვილი პოეტური შემოქმედებისათვის თანაბრად აუცილებელი, საწყისის სინთეზი.

ჩვენშიაც გამოითქვა შემცდარი აზრი იმის შესახებ, რომ თითქოს სოციალისტური რეალიზმის შემოქმედებითი მეთოდი მიუღებელი იყოს, ან ნაკლებად შესაძლებელი პოეტური შემოქმედებისათვის.

ყოველ ასეთ შემცდარ შეხედულებას, არა სწორ დებულებას ჩვენმა სალიტერატურო კრიტიკამ თავის დროზე უნდა გასცეს პასუხი, რადგან ასეთ შემცდარ შეხედულებათა ლოღიკას შეუძლია დააზარალოს ჩვენი შემოქმედებითი დისკუსიების ნორმალური მიმდინარეობა და შეაფერხოს მხატვრული პრაქტიკის წარმატებით განვითარება.

ამ შემთხვევაში მე მინდა შევაჩერო მკითხველის ყურადღება „სალიტერატურო გაზეთი“-ს № მე-11-ში მოთავსებულ წერილზე **„პოლიტიკურ პოეზიისათვის“.** ეს წერილი ეკუთვნის ამხ. ამხ. **შ. შავგულიძეს, დ. ბენაშვილს და ფრ. ნაროუშვილს.** იგი დაწერილია საპროგრამო პრეტენზიით. ავტორებს განუზრახავთ თეორიულად დაასაბუთონ საკუთარი შემოქმედებითი პოზიცია საბჭოთა პოეზიის განვითარების საკითხში. წერილი შეიცავს უხვ შეცდომათა და ვულგარიზატორულ დამახინჯებათა მთელ სისტემას. რიტორიული სტილით, განუზომელი პრეტენზიებით, პარადოქსალური მანერით აქ დაგროვილია ყველა ის შემცდარი და „მემარცხენე“ ვულგარიზატორული შეხედულებანი, რომლებიც ახასიათებდათ ამ წერილის ავტორებს მათი ლიტერატურული მუშაობის უკანასკნელ წლებში, რომლებიც თავის დროზე საკმაო სიმკაცრით იყვენ გაკრიტიკებულნი ჩვენი მარქსისტულ-ლენინური კრიტიკისა და საბჭოთა ლიტერატურული საზოგადოებრივობის მიერ. წერილის ავტორები შეერთებულან თითქოს გარკვეული განზრახვით: სცადონ თავიანთ შემცდარ „მომემარცხენო“ შეხედულებათა ერთიან სისტემაში მოყვანა და კიდევ ერთხელ იერიში მიიტანონ საბჭოთა ლიტერატურის განვითარების მთავარი ტენდენციების წინააღმდეგ.

დავიწყოთ კულტურული მემკვიდრეობის საკითხიდან.

წერილის ავტორები გვიმტკიცებენ „ჩვენი პოეზია დგება **რევოლუციონურ მეამბოხეთა მხრებზე** და პირდაპირი მემკვიდრეა **მათი. რომელთა რევოლუციური სიტყვა და საქმე ერთ წერტილში სცემდა.** თუმცა შეიძლება ისინი **სწერდენ შედარებით ცუდათ, ვიდრე ეს საჭირო იყო,** მაგრამ სწერდენ იმიტომ, რომ არ შეეძლოთ არ დაეწერათ“. აქედან გამომდინარე ხსენებული ამხანაგები ცდილობენ დაგვიმტკიცონ, რომ პროლეტარიატის კლასობრივი კულტურა და ხელოვნება იყენებს კრიტიკულად არა მთელ კლასიკურ, ბურჟუაზიულ-თავადაზნაურულ მწერლობის მიერ შექმნილი საუკეთესო შედევრებს, არამედ სდგება მხოლოდ იმ მწერლების მხრებზე, წარმოადგენს მხოლოდ იმ მწერლების მემკვიდრეობას, რომლებიც წარსულში იდგენ რევოლუციურ პოზიციებზე და მსოფლმხედველობრივად უახლოვდებოდენ ჩვენი კლასის რევოლუციურ იდეებს. აქედან წერილის ავტორები ადგენენ „სიას“ ჩვენთვის მისაღებ და მისაბაძ მწერლებისას ლიტერატურული წარსულიდან. აქ ასახელებენ **რილეევს, რაევსკის, ოდოევსკის, ნეკრასოვს, ჩერნიშევსკის, ჰერცენს, დობროლიუბოვს, პისარევს, კუროჩკინებს, გეორგ ვერტის, ფრეილიგრატს, გერვეგს, ჰენრიხ ჰეინეს.** ქართული მწერლობიდან — **ეგნატე ნინოშვილს.**

როგორც ვიცით „რაპპი“-ს ზოგიერთ თეორეტიკოსებს ქონდათ ჩვეულება კლასიკური ლიტერატურის პლეადიდან გამოეყოთ ესა თუ ის კლასიკოსი და მხოლოდ ის გამოეცხადებიათ ღირსეულ და ჩვენთვის სასარგებლო მემკვიდრეობად. ამ შემთხვევაში ხსენებული წერილის ავტორები იქეორებენ ამ ყოვლად გაუმართლებელს და თავის დროზე დაგმობილ ტრადიციას, მაგრამ აქ უმთავრესი ის არის, რომ კულტურული მემკვიდრეობის მთელი საგანძურიდან ამხ. ამხ. ბენაშვილს, შავგულიძეს და ნაროუშვილს მსუბუქი ხელით ამოუშლიათ კლასიკური ლიტერატურის ისეთი უდიდესი წარმომადგენლები, როგორიც არიან **შექსპირი, შილერი, გიოტე, ბაირონი, ბალზაკი, პუშკინი, ტოლსტოი, გოგოლი, ჭავჭავაძე, ბარათაშვილი, აკაკი წერეთელი და სხვა.** ე. ი. ყველაფერი ის, რაშიც უპოვია თავისი ნამდვილი და ორგანიული გამოხატულება ბურჟუაზიულ თავადაზნაურულ ლიტერატურას.

ამ შემთხვევაში წერილის ავტორები იმეორებენ კლასიკური მემკვიდრეობისადმი იმ ნიღილისტურ, უარყოფით დამოკიდებულებას. რომლითაც ყოველთვის ხასიათდებოდა ამხ. ნაროუშვილის პოზიცია ამ საკითხში. წერილში ვკითხულობთ: „საიდან მოდის პოლიტიკური პოეზია? მას უფრო მეტი საერთო აქვს დეკაბრისტ პოეტის რილეევის ლექსებთან, **ვიდრე მთელ დანარჩენ ფუტლიარის პოეზიასთან“.**

გამოდის, რომ მთელი დანარჩენი პოეზია ფუტლიარული პოეზია ყოფილა. მაშასადამე ჩვენთვის გამოუსადეგი, მიუღებელი და უარსაყოფი. მეორე ადგილას წერილის ავტორები რილეევს უპირისპირებენ პუშკინს და პუშკინს სახავენ, როგორც „ორთავიანი არწივის“. მონარქიული რეაქციის ერთგულ მსახურად. ცხადია აქ პუშკინის მიმართ განმეორებულია იგივე ნიღილისტური დამოკიდებულება, როგორიც გამოიჩინა ფ. ნაროუშვილმა სხვა დროს და სხვა ადგილას ქართული მწერლობის კლასიკოსების, ი. ჭავჭავაძის, გრ. ორბელიანის მიმართ. ფ. ნაროუშვილმა თავის ლექსებში ილია ჭავჭავაძე დაგვიხატა როგორც **მხოლოდ სისხლის მსმელი ფეოდალი.** გრ. ორბელიანი როგორც **მხოლოდ ლეკებზე მონადირე ბარბაროსი, — გამხეცებული გენერალი.** ფ. ნაროუშვილის ასეთი ცალმხრივი და მაშასადამე ანტილენინური პოზიცია კლასიკოსების მიმართ სასტიკად იქნა თავის დროზე გაკრიტიკებული და უარყოფილი. მაგრამ როგორც სჩანს, ნაროუშვილს ჯერ კიდევ ვერაფერი უსწავლია ასეთი კრიტიკისაგან. მან ამ თვე ნახევრის წინათ გამოაქვეყნა ლექსი „ეგნატე ნინოშვილი და ილია ჭავჭავაძე ხელოვნების სასახლეში“ სადაც სწერს:

„აქ ერთმანეთის პირისპირ სდგანან
ჩვენი ეგნატე, მათი ილია,
აქ ორნაირი ტრიალებს დანა
დარბაზი ორად გაყოფილია“.

ფ. ნაროუშვილის აზრით ლიტერატურულ ფრონტზე წარმოებულ კლასობრივ ბრძოლაში მუშათა კლასის ლიტერატურული მოძრაობა უნდა ემყარებოდეს მხოლოდ ე. ნინოშვილს, მთელი დანარჩენი კლასიკური მემკვიდრეობა კი წარმოადგენს კონტრრევოლუციური კლასების ნარჩენების საკუთრებას,

(დასასრული იხ. მე-4 გვ.)

ვეფხის-ტყაოსნის ბეჭდვითი გამოცემები.

1. **„ვეფხის-ტყაოსანი,** აწ ახლად დაბეჭდული ქართულსა ენასა ზედა ჟამსა ამალლებულისა საქართველოს მპყრობელისა უფლისა ვახტანგისსა შრომითა წარსაგებელითა მისვე მპყრობელისათა“. (ტფ. 1712 წ.) კომენტარიებით.
2. **„ვეფხის-ტყაოსანი,** პოემა დაწერილი შოთა რუსთველის მიერ, ახლად დაბეჭდილი შეერთებულითა ღვაწლითა უფალთა ბროსეტ, ზაქარია ფალავანდიშვილისა და დავით ჩუბინოვისათა“. (სანკტპეტერბურგს, 1841 წ.) ლექსიკონით.
3. დ. ჩუბინოვის გამოცემა. („ქართული ქრესტომატია“ მე-2. სანკტპეტ. 1846 წ.) ლექსიკონით.
4. დ. ჩუბინოვის გამოცემა. („ქართული ქრესტ“. 2. მე-2 გამოც. სპბ. 1860 წ.).
5. გ. წერეთლისა და დ. ყიფიანის გამოცემა. ტფილისი, 1875 წ.
6. არ. კალანდაძის და ამხ. გამოც. ტფ. 1875 წ.
7. პეტრე წულუკიძის გამ. ქუთაისი, 1883 წ.
8. ერ. ჩარკვიანის გამოც. ტფ. 1887 წ.
9. გიორგი ქართველიშვილის გამოც ტფ. 1888 წ. მხატ. ზიჩის მიერ დასურათებული.
10. ა. მიქელაიშვილის და კ. თავართქილაძის გამ. ოზურგეთი, 1890 წ.
11. გრ. ჩარკვიანის გამ. ტფ., 1892 წ.
12. კ. თავართქილაძის გამ. ოზურგეთი, 1892 წ.
13. იგივე. ახალსენაკი, 1895 წ.
14. იგივე. ბათომი, 1899 წ.
15. იგივე. ბათომი, 1899 წ.
16. ვლ. ყიფიანის გამ. ტფ., 1899 წ.
17. გრ. ჩარკვიანის გამ. ტფ., 1900 წ.
18. კ. თავართქილაძის გამ. ტფ., 1903 წ.
19. დ. კარიჭაშვილის რედ. გამოც. წ.-კ. საზ. გამგ. ტფ., 1903 წ.
20. კ. თავართქილაძის გამ. ტფ., 1910 წ.
21. ს. კაკაბაძის რედაქტორობით. ტფ. 1913 წ.
22. ი. აბულაძის რედაქტორობით. ტფ

ალაზნის ღამე

ილო მოსაშვილი

ალაზანზე ჩაიარა ნისლმა,
წვიმამ დაჭკრა ბალახს ნაყამირალს.
მწყემსს უნდოდა ალაზანთან მისვლა
როგორც ირემს მწყურვალსა და მყვირალს.

ალაზანზე ჩაიარა ელვამ,
ელვა უკან მიჰყვა ხარის ძახილს.
დაღამდა და ღამე როგორც მგელმა
შავი თვალი მიანათა ნახირს.

ძოვს ნახირი, ათქვირებულ ნეკნებს
უფენს ბალახს, ფოთოლსა და ყვავილს.
და მოზვერი მარილიან ნეკერს
რქას გაჭკრავს და საჭიდაოდ ბღავის.

ალაზეზე მობუღრავე ირმა
ლერწმიანში საბანაოდ ჩადის,
წუხელ მწყემსმა — კოლექტივის გმირმა
ტყვიით მკერდი შეუღება ნადირს.

მწყემსი ღამით იარაღსა ჰპირავს,
გაშლილ თექას აფრიალებს ქარზე
და ჩონგურზე, შუაცეცხლის პირას,
ბაირს ამბობს მზეთუნახავ ქალზე.

ძოვს ნახირი. ხეტიალით დაღლილს
ფილა კლდეზე გადააგდებს მთვარეს.
წყემსს ჩასთვლემს და მოზვერივით ძაღლი
ბრიალებს მზისოდენა თვალებს.

ჩუქურთმები

რაჟდენ გვეტაძე

კალატოზი ქალი

გმირი ხარ ვარდის ბადალო
და როცა ცაში ამართულს
გმოსავს ლაჟვარდის ფათალო —
იმღერი ამხანაგურათ
და ისე აგყავს სართული
თითქოს მზეს ხმარობ აგურათ.

ფირუსმანის ცა

ცაზე ღრუბლები ისე აწყვია
და ცას მოუსხამს იმდენი მარწყვი,
ისე ჭკიდია მთვარე ერთ ალაგს,
მთვარე იმგვარათ ეფრქვევა ქალაქს
თითქოს ქარვაა გამონახადი
და ფირუსმანის არის ნახატი.

ტირიფი

გიყვარს ცქერა ირიბი
ხარ ტირიფი ნაყარი,
მართლაც იყო ტირიფი
სადაც შოთა მარხია, —
მე ნიავი ან ქარი
შეგეხო და გარხიო.

ვასილ ბარნოვი

ციციან ცაბიძე

როდესაც უბისის ან გელათის კედლების ფრესკებს ვათვალიერებ, მე არასდროს არ ვფიქრობ იმ უცნობს დიდ ოსტატებზე, რომელნიც ჯადოქარი ფერადებით უდგამდნენ სულს თავის დროის ღვაწლითა და გმირობით შემოსილ პიროვნებათ.

შეიძლება ამ ოსტატებში ბევრი ერია ბენვენუტო ჩელინის დაუდეგარი ტემპერამენტის მხატვარი, რომელიც ყალამზე უფრო მარჯვედ სატევარს ხმარობდა, ეს არც გასაკვირი იქნებოდა ძველ საქართველოში და ადვილი გასაგებია რისთვისაც.

ფერადის მსოფლმხედველობას აქვს თავისი შიფრი და მე მეჩვენება, რომ ყველა ეს შიფრი ექვთიმე და გიორგი მთაწმინდელების შექმნილია, ისე, როგორც ყველა ძველი ხელთნაწერები მათივე ხელით გადაწერილი გვგონია.

ძველი ათონის მონასტერი მაშინდელი ახალი კადრების სამჭედლო იქნებოდა, ყოველ აფრიან გემს მოჰყავდა ალბად საქართველოში განსწავლული ღვთისმეტყველი, კალიგრაფი, მხატვარი და მოქანდაკე. და ყველა მათ ერთი დანიშნულებას აძლევდენ უცხოეთში გადახვეწილნი, მაგრამ ასჯერ თავდადებულნი მთაწმინდელები.

ასეთ პირობებში ბიბლიის თარგმნა — ბიბლიის დაწერას უდრიდა; და სწორედ ასეც იყო მიღებული ძველ მწერლობაში ამ ბერების დაუცხრომელი შრომა.

მხოლოდ მხატვრულ მწერლობაში არ არიან აღდგენილი ეს ისტორიული ფიგურები.

აკაკი წერეთელმა ერთი თვალით შეანათა პოემა „თორხიკე ერისთავი"-თ ამ სამყაროში, მაგრამ ერთი უცაბედი პოეტური იერიშით ვერც აკაკი აიღებდა ამ ციხე-სიმაგრეს.

ძველ ქართულ მწერლობას კი დარჩა მთაწმინდელების მუშაობის სტილი.

საბა სულხან ორბელიანი და იოანე ბატონიშვილი ავტორი „კალმოსნობის"-ა — მთაწმინდელების ცომიდან იყვენ მოზელილი, მათ მოჰყვება უფრო გვიან პლატონ იოსელიანი, ქართულ ისტორიოგრაფიაში ჯერ კიდევ დაუფასებელი მწერალი.

ვასილ ბარნოვი სწორედ ამ ქართველ ფრესკებიდან ჩამოსული ფიგურაა და იმ გარდასულ ხმათა მესიადუმლე. მოხდება ხოლმე, რომ ზოგიერთი ადამიანი მზიან დღეში ვერ ამჩნევს მზეს, ეზოში ვერ ხედავს უზარმაზარ ცაცხვის ხეს. ასე ბავშობაში ვერ ვამჩნევდით ბაგრატის ტაძრის ისტორიულ სიდიადეს.

განა რა შემჩნევა უნდა ვასილ ბარნოვს, თუ კაცი საერთოდ რამეს ამჩნევს ქართულ მწერლობაში, მაგრამ ბოლოხანამდე იგი არ გამოდის იმ დიდ ასპარეზზე, რომელიც მას სტიქიურად აქვს მიჩენილი.

მისი რომანები იწერებოდენ წლობით, ოსტატობით და ბეჯითობით, როცა მას იმედიც არ ქონდა თავის სიცოცხლეში ამ რომანებს დაბეჭდილს ნახავდა. ერთ ფრანგ კრიტიკოსს აქვს შედგენილი ჰონორე ბალზაკის რომანების გმირების სტატისტიკა და როგორც მახსოვს, რიცხვი ხუთმეტათასამდე აღწევს. ვასილ ბარნოვის რომანების გმირები, რომ აღრიცხვაზე აიყვანოს რომელიმე ცნობისმოყვარემ, ერთ დიდ ქალაქს დაასახლებდა.

ვასილ ბარნოვის წიგნი „ტფილისის აჩრდილები" — ოდილონ რედონის მოჭედილი ოფორტებია, ამ ნოველთა წიგნში ამდგარია ძველი ტფილისი მთელი თავისი თავბრუდამხვევი სურნელებით.

ამ ძველ ტფილისს არ ატყვია ყიზილბაშის იერი და ენონგრაფიის ნალექით არ არის შეზავებული. ეს არის ტფილისი ძველი ხელოსნისა, ამქარისა, ტფილისის ნამდვილ მობინადრეთა. ნოველა „ლანის ციხე" დაწერილია პროსპერ მერიმესა და ტეოფილ გოტიეს დაჯერებით. საერთოდ კი მთელი წიგნი შეკრულია ტურგენევის გამარჯვებული სიყვარულის სიმღერის მონტაჟით.

თუ არ მივიღებთ მხედველობაში შიო არაგვისპირელის რომანს „გაბზარულ გულს", სადაც აწერილია სწორედ ძველი ქართველი უცნობი ოსტატის ცხოვრება და სიყვარული,— ვასილ ბარნოვის რომანებს საქართველოში ბადალი არ ჰყავს და ძალიან გამოაჩენდა ქართულ მწერლობას, რომ შესულიყო იმ თარგმანების ლიმიტში, რომელიც ქართულ მწერლობას ეძლევა. ისტორიული რომანი „მიმქრალი შარავანდედი" ჩემგან წაკითხულ ვასილ ბარნოვის რომანებში შედევრია, ამ რომანში მოცემულია გურია და კახეთი, განსაკუთრებით კახეთია აწერილი. სიუჟეტის გაშლით, ტიპების ჩამოსხმით, ისტორიულ ფონის აღდგენით და კოლორიტით ეს რომანი სანიმუშოა. ამ რომანში მკითხველი ფიზიოლოგიურად ყნოსავს გომბორის მთებს და შუამთისა და ალავერდის მიდამოებს. აქ გადმოცემულია ის დიდი ვნება და სულის-კვეთება, რაც დამახასიათებელი იყო ეპოქის.

როგორც ალექსანდრე სუმბათაშვილის რუქაია, ისე ვასილ ბარნოვის მხევალი გუქა, როგორც იტყვიან, ერთ რომანად ღირს. ვასილ ბარნოვის სხვა რომანებში გამოყვანილია საქართველოს ისტორიულ გმირების მთელი გალერეა, დაწყებული კერპთთაყვანისმცემლობიდან და გათავებული ისკანდერამდე. ტრილოგია გიორგი საკაძის შესახებ კიდევ დაუბეჭდავია.

დიდებულია, როდესაც კაცი და საქმე ერთმანეთს შეეწონება, ისტორიულ რომანების მწერალს სჭირია დიდი განათლება, დიდი სულგრძელობა, ასკეტობა და მართალი გული. ყველა ამ თვისებით სავსეა ვასილ ბარნოვი.

საკითხავია მაშინ, რატომ უნდა ელაგოს თაროზე ვასილ ბარნოვის შესანიშნავი ხელთნაწერები? დამნაშავეა ალბათ ვ. ბარნოვის თავაზიანობა და თავმდაბლობა ვ. ბარნოვის ტიპის მწერლებისთვის, მწერლობა არის ღვაწლი და სიწმინდე, ცხოვრების აზრი და შემოქმედება, სწორედ ეს თვისება არის დასაფასებელი. ვასილ ბარნოვი ისეთივე სიმდიდრეა და მადანი მწერლობაში, რომელსაც შემთხვევით გადააწყდება რომელიმე გეოლოგიური ექსპედიცია, მაგრამ შეიძლება ჩვენი ქვეყანა ბუნებრივ სიმდიდრეთა მარაგით უფრო მდიდარი იყოს, ვიდრე ვასილ ბარნოვისთანა იშვიათი დახვეწილი შემოქმედებით. თუ ვასილ ბარნოვის მოთხრობები, რომელიც ეხება ძველ ტფილისს, სამღვდელოების ყოფა-ცხოვრებას და განსაკუთრებით ქართველ გლეხობას და (ასეთია მისი ნაწერების უმრავლესობა) დღესაც აქტიური ყურადღების ღირსია, არც მისი ისტორიული რომანებია მოკლებული ინტერესს; შეიძლება ვინმემ იფიქროს, რომ ვასილ ბარნოვი, როგორც ძველი მწერალი ვერ შეეგუა ახალ საბჭოთა კულტურას და შინაური ემიგრაციის ფარდას ეფარება. სწორედ აქ უნდა ითქვას ვასილ ბარნოვის სასახელოდ, რომ იშვიათია ისეთი ენტუზიასტი ახალი საბჭოთა კულტურისა, როგორც ეს მხცოვანი მწერალი. სულ უკანასკნელ ხანამდე უკვე სამოცდა თექვსმეტი წლის მოხუცი ლექციებს კითხულობდა მუშათა ფაკულტეტზე და ამ წრიდან გამოსული პროლეტარული მწერლები დაამტკიცებენ, რა აღფრთოვანებით იყო ჩაბმული ვასილ ბარნოვი ახალი კადრების აღზრდის საქმეში, და როგორ გმირულ შრომას ეწეოდა საბჭოთა კულტურის პროპაგანდისათვის. 1926 წელს სრულიად საქართველოს მწერალთა ყრილობაზე, როცა ჯერ კიდევ იყო რყევა ქართველ მწერალთა რიგებში და ზოგ მწერალს უჭირდა საბჭოთა პლატფორმაზე დადგომა, ამხ. **ფილიპე მახარაძის** მოხსენების შემდეგ, გამოვიდა ვასილ ბარნოვი, მოიგონა თავისი წარსული მოღვაწეობა, შეადარა ძველი სკოლა ახალს და ერუანტელის მომგვრელი სიტყვებით დახატა ახალი სოციალისტური კულტურის ძლიერება. ამას წინად მხოლოდ რჩეულები ოცნებობდენ, დღეს ყოველი ქართველი პატიოსანი მუშაკი ჩაბმულია ამ დიდ სამუშაოში — და აბა როგორ არ უნდა გავიხაროთ ძველი თაობის მწერლებმაო.

თუ როგორ აფასებდა საბჭოთა საზოგადოებრივობა ვასილ ბარნოვს, ამის დასამოწმებლად მაგონდება ერთი ეპიზოდი. ეს იყო სახელმწიფო უნივერსიტეტის ათი წლის იუბილეზე. ოპერის თეატრში ორატორები ერთმანეთს ეჯიბრებოდენ სახელმწიფო უნივერსიტეტის იუბილეს მნიშვნელობის შეფასებაში, მაგრამ მაინც იყო ერთგვარი იუბილესათვის ჩვეული მოწყენა და ერთფეროვნება, ამ დროს სიტყვა მიეცა ქართველ მწერლობას. გამოვიდენ **ვასილ ბარნოვი** და **დავით კლდიაშვილი.** მოხუცი მწერლები ძლივს იდგნენ ფეხზე, მაგრამ მათს სიტყვას ჯადოქარი ძალა მიეცა, — მთელი დარბაზი სულგანაბული ფეხზე ადგომით უსმენდა მხცოვან მწერლებს და როცა მათ გაათავეს სიტყვა, დარბაზი ნახევარი საათი ინგრეოდა ტაშისცემით.

ჩემი წერილის მიზანია არა ვასილ ბარნოვის შემოქმედების გარჩევა, არამედ მისი მწერლობის მემკვიდრეობის დაბეჭდვის დაჩქარება და ხელის შეწყობა.

ამას წინად ვასილ ბარნოვის სანახავად მივედით ამხ. კარლო ორაგველიძესთან ერთად მე და გიორგი ლეონიძე. მისმა ქალიშვილმა გადმოგვცეს ვასილი ბოლოხანს ლოგინიდან არ დგება, მაგრამ ეხლა მოისურვა ფეხზე წამოდგომა და სასტუმრო ოთახში გამოსვლაო. რამდენიმე წამის შემდეგ გაღებულ კარებში გამოჩნდა აკანკალებული მოხუცი, მაგრამ მაინც ახოვანი და ძლიერი. ასეთი ბუნება სიბერესაც ისე ებრძვის, როგორც შემოქმედებას. ცოტა ხნის შემდეგ ითხოვა გადმოელაგებიათ მისი ხელნაწერები. რაც სახლშია დარჩენილი და დაუბეჭდავი რამდენიმე ათეულ ტომს შეიცავს, თან გამოატანია უკანასკნელი რვეული, რომელშიაც მისი კარნახით ჩაწერილია მოგონებანი პროფ. ვ. კლიუჩევსკიზე, რომელთანაც ვასილი სწავლობდა მოსკოვში 50 წლის წინად. ვასილის სიბერეს არ დაკარგვია მისთვის ჩვეული სიდარბაისლე და თავაზიანობა. განა თუ იყო ერთი სიტყვა საყვედურისა.

— გენაცვალეთ, მხოლოდ ამას გთხოვთ მაჩვენოთ ჩემი წიგნები დაბეჭდილი. ამ ჩემმა ახალგაზრდა მეგობრებმა იციან, როგორ ვწერ მე და რა სიყვარულით ვმუშაობ, არასდროს არავინ შემიწუხებია, მაგრამ ეს წიგნები ჩვენ ხალხს გამოადგება.

სრულიად არ არის საჭირო თვითკრიტიკის ლახვარი, რომ ჩვენი თაობის მწერლობამ იგრძნოს სამაგალითო და იშვიათი ცხოვრება და ღვაწლი ვასილ ბარნოვისა და განმსჭვალოს მისი პატივისცემით. ჩვენ ლიტერატურულ ყოველდღიურ ცხოვრებას აფორიაქებულს, დაუცხრომელს, ბევრს ანიშნებს ვასილ ბარნოვის თავგანწირული და გმირული პიროვნება.

საჭიროა მწერლობამაც გამოჰყოს სადარაჯო პიკეტი და მოვაწყოთ ერთი რვიდი წიგნის გამომცემლობებში, რომ შევამოწმოთ, როგორ სრულდება ვასილ ბარნოვის თხზულებათა გამოცემა, რის შესახებაც არსებობს ხელმძღვანელ ორგანოების დადგენილება.

ვასილ ბარნოვის გამოცემებისათვის ბრძოლა — მწერლობის ავტორიტეტისათვის ბრძოლა და ჩვენი მოვალეობაა.

წერილი ახალგაზრდებს

ვიორგი შატბერაშვილი

ჩვენ ვართ შტოები გაზაფხულისა,
ჩვენ ვართ ლაჟვარდის პირველი ქება,
ჩვენ ვართ რიჟრაჟი სიშებუკისა,
წინ რომ მიუძღვის დაჭარმაგებას!
ჩვენ ვართ ქუხილის შემდეგ მოსული
ვარდ-მაისობის შხაპუნა წვიმა,
ჩვენ თავგანწირვის უდიდეს სურვილს
და ახტაცებას გაუტაცივართ!
დავდივართ ქვეყნად, შევსცქერით ზეცას,
გზა გაშლილია არა ვარდების,
არა დაფნების, როგორც ოდესაც
ხატავდა სიყრმის შარავანდედი!
ის, მოგონებით ვერ შეგვაშფოთებს,
რა არის ჩვენთვის ბავშობის დღენი?
შემოდგომაზე დაკარგულ ფოთლებს,
ვარდობის თვეში გაშლიან ხენი!
მხოლოდ ლაჩარნი არ დამხობილან,
არ განუცდიათ პირქვე დაცემა,
ჩვენ ბებუკები ერთად ვყოფილვართ,
ერთად შევესწროთ დავაკაცებას!...
აიყრებიან შემდეგ შტოები,
ნამში, წვიმაში, რტოგაუხრელად,
გაშლიან ჩრდილებს განმარტოებით.
და გადგებიან განზე მუხებად!
და, თუკი ხხედან ბუდეში სადმე,
ნორჩი ბარტყები ქარაშხლებისა,
ეტყვიან ჭებას ამ წელიწადებს
და არწივებად აიშლებიან!
დავდივართ ქვეყნად... ასე შევხარით,
ვეტრფიალებით მომავლის აჩრდილს,
და ახალგაზრდებს, სულით ჩვენგვარებს
შევხვდებით სადმე დიდ მომავალში!
ჩვენ ვართ ფერები — გაზაფხულის ყამს
ცაზე გაჩენილ ცისარტყელების,
ჩვენ ავედევნეთ მათ გმირულ ნიშანს,
ვინც მიგვიძღოდენ გზებზე ხველებით...
ვინც სახჩობელას არ დაერიდა,
და ეშაფოტზე იდგამდა გვირგვინს,
ვინც დამხობილის შესცვალა ოხვრა,
გაშლილ დროშებზე დასწერა ჯანყი;
ვინც მოუხმობდა ყოველი მხრიდან
რჩეულ ვაჟკაცებს დროშების ირგვლივ,
ვინც გადალახა ბნელი კატორღა
და გაიტანა ხალხში ნაჯახი!

. . .

ციმბირის გზებზე, კატორღის გზებზე,
შემხმარი სისხლი მდუმარე ლოდზე...
ყოველი წვეთი ჩვენ ძარღვს დაეძებს
გადმოდის ჩვენში და მოგვიწოდებს;
ახ, მეგობრებო!..

ცხელ უდაბნოში
დამარხულ ჩონჩხის ჩამქრალი სწრაფვა,
მოგვაგონებდეს სულს, შეშფოთებულს,
სულს — ამბოხებულს და მიუსაფარს!
კატორღის გზებზე... ციმბირის გზებზე,
სადღაც ნაპოვნი, გამხმარი ქალა —
ჩვენ შემოგვცქერის...

ვჩერდებით დიდხანს,
მისი თვალები ჯერ არ ჩამქრალან...
იქნებ იმედის ანარეკლ შუქი,
შემორჩენილი ვით ბედისწერა,
რომ არა ერთი მაზავრი ბებუკი
მისი თვალებით დაიწყებს ცქერას!

. . .

და ვით ფარვანა სინათლის ირგვლივ —
შემოვკრებთ თვალებს მიზნის გარშემო,
რომ გამოვიხმოთ თქვენი აჩრდილი,
დიდი მომავლის გარიჟრაჟებო!
და წამოშლილნი ფეხის ხმაურზე
მოგვაგებებენ გმირულ სიმღერებს,
გზაში შეეხვდებით სხვა მზეებუკებს,
მოგვაშველებენ ბეხვინა მერნებს!
იყვავილებენ, როგორც აპრილში,
საგაზაფხულო ოქროს შინდები.
შემოესმებათ ჩვენი ნაბიჯის
ხმა — შორეული და გუშინდელი!
და იქნებიან ჩვენი შემყურე
ღრმა სიხარულით და მწუხარებით,
დაემხობიან ჩვენს ნაფეხურებს,
როგორც ნასისხლარ მიწას ხარები!
არ გახუნდება, არ მიაქვს დრო ყამს,
სამარადისო ოცნების ეშხი,
სიბერეშიაც ვატარებთ დროშას,
რომელიც დაგვაქვს სიშებუკეში!
დაბადებულნი,
მოსულნი ადრე —
ვეტრფიალებით მომავლის აჩრდილს,
გვწამს:
— ახალგაზრდებს, სულით ჩვენგვარებს,
შევხვდებით სადმე დიდ მომავალში!..

ყრილობისწინ

ვ. წულუკიძე

ერთი თვის შემდეგ მოსკოვში შეიკრიბება ოფლიოში ყველაზე მოწინავე მწერლობის ილობა. ის ფაქტი, რომ ორ წელიწადზე ტი მიმდინარეობს ყრილობისათვის მზადეთავადვე ლაპარაკობს მის განუზომ არა მარტო ლიტერატურულ, არამედ ლიტიკურ საერთაშორისო მნიშვნელობაზე. ყრილობისაკენ მიპყრობილია მთელი მოავე კაცობრიობის, მისი ავანგარდის გულისრი. სოციალიზმის მშენებელი ქვეყნის და ფოლიოს პროლეტარიატი მოელის, რომ ერალთა სრ. საკავშირო ყრილობა მოახდენს წლის ბრძოლით ლიტერატურის ფრონზე მოპოვებულ განძთა დემონსტრაციას და სახავს გზებს სოციალისტური ლიტერატურს შემდგომი განვითარებისთვის.

შეგნება იმის, რომ საკავშირო საბჭოთა ერლობამ თავისს კლასს უნდა დაუმტკიცს, რომ იგი ღირსია ატაროს აღმავალი ასის მწერლობის სახელი, ამ დიდი მისიის ანება აძლიერებდა მწერალთა საკავშირო ბის თვითეული რაზმის პასუხისმგებლობ. პასუხისმგებლობის გრძნობით იყო გამალული ჩვენი მოძმე ხალხთა მწერლობის უკვე დამთავრებული ყრილობები და მთეის სამზადისი, რომელიც მათ წინ უძღოდა. ორი წლის განმავლობაში ეს სამზადისი მიმნარეობდა საქართველოში და თუმცა მის ჯამებლად საქ. საბჭოთა მწერლებს ყრობა არ მოუწვევიათ, მაგრამ მწერალთა კერის საბჭოს პლენუმი, რომელიც ივნისის ველ რიცხვებში შეიკრიბა, თავისი მნიელობით უდრიდა ყრილობას, რამდენადაც წილადა ხვდა ორი წლის მუშაობის შეება და პასუხის გაცემა იმ საკითხებზე, ძლებიც დგანან მწერალთა სრ. საკავშირო ილობის დღის წესრიგში.

რა ძნელ ამოცანასაც არ უნდა წარმოადდეს, ჩვენ მაინც ვბედავთ ერთ საგაზეთო ილში თავი მოუყაროთ პლენუმის 7 დღის უშევარს, რომელიც არსებითად შეიცავს ეს კითხვაზე, თუ რა აქვს გაკეთებული ალიტ. ორგანიზაციებს ორი წლის განლობაში და რამდენად მომზადებული ებიან ისინი მწ. სრ. საკავშირო ყრილობას. **ორი** პასუხის გაცემას ამ კითხვაზე პლენი ვერ შესძლებდა, თუ იგი არ დაიცავდა ს აუცილებელ პირობას: თუ იგი არ მოიჯვებდა თვითკრიტიკის იარაღს, თუ საღი ქსისტული კრიტიკის სინათლით არ გაბდა საქართველოს დღევანდელ ლიტერატურულ სინამდვილეს.

თუ ამ თვალსაზრისით შევიფასებთ პლენუმის მუშაობას, უნდა ვაღიაროთ, რომ იგი გაცილებით **უფრო დამაკმაყოფილებელი იყო,** ვიდრე ის პლენუმები და შემოქმედებითი დისკუსიები, რომლებიც მასზე წინ იმართებოდენ.

იმთავითვე პლენუმის მუშაობას სწორი გეზი მისცა მწ. კავშირის თავმჯდომარემ ამხ. **მალაქია ტოროშელიძემ,** რომლის მოხსენებამ შექმნა საღი ატმოსფერა გაშლილი თვითკრიტიკისა, ლიტერატურული მოვლენების სწორი პოლიტიკური შეფასებისა და მხატვრული ანალიზისათვის. გაუკეთა რა მოკლე მიმოხილვა საქ. ორი წლის ლიტერატურულ მოძრაობას, ამხ. მ. ტოროშელიძემ საფუძვლიანად დაასაბუთა, თუ რა ცხოველმყოფელი გავლენა იქონია 23 აპრილის ისტორიულმა დადგენილებამ ქართულ საბჭოთა მწერლობაზე, თუ რამდენად გაიზარდა იდეურად და მომწიფდა იგი მხატვრულად. ამასთან მომხსენებელმა ბოლშევიკური პირდაპირობით გააფრთხილა მწერლობა, რომ მას არა აქვს არავითარი საფუძველი მიეცეს თვითკმაყოფილებას, რადგან მას მომავალში უფრო მეტი აქვს გასაკეთებელი, ვიდრე დღემდე გაუკეთებია. მომხსენებელმა ცხადჰყო, რომ საქ. საბჭოთა მწერლობის წარმატებას, მის განვითარებას ჯერ კიდევ ძალზე აფერხებს ზოგიერთი მწერლის დაბალი თეორეტიული დონე, ჯგუფობრიობის ნაშთები, თვითკრიტიკის მიუღებლობა, თვითგამდიდება და სხვა წვრილბურჟუაზიული განწყობილებები, რომლებიც თავს იჩენენ ხოლმე როგორც მწერლების მხატვრულ პროდუქციაში, ისე ყოფაცხოვრებაში. ხარისხისათვის ბრძოლა, რომელიც დღეს მთავარ ლოზუნგს წარმოადგენს, პირველყოვლისა გულისხმობს ამ მავნე თვისებების სრულ აღმოფხვრას მწერალთა **შემოქმედებით პრაქტიკა**ში. უკახასკნელი წლების ლიტერატურულ ფაქტებში ამ ნაკლთა მოურიდებელი გამომჟღავნებით მომხსენებელმა ნამდვილი თვითკრიტიკის გზაზე დააყენა პლენუმის მუშაობა. შემდეგი მომხსენებლებიც და მკირე გამოკლებით, ოპონენტებიც ცდილობდენ ამ გზისათვის არ გადაეხვიათ. მომხსენებელმა მთელი სიმკაცრით ამხილა კლასობრივად უცხო იდეების, ნაციონალიზმის გამოვლენის ცალკე შემთხვევები ქართულ მწერლობაში.

განსაკუთრებული სიმწვავით გამოეხმაურა პლენუმი **გრიგოლ რობაქიძის** ფაშისტურ ბანაკში გადასვლას, რაც **ს. შანშიაშვილის, პ. იაშვილის, ტ. ტაბიძის** და სხვების მიერ შეფასებული იქნა, როგორც გრ. რობაქიძის ლიტერატურული წარსულიდან, მის რეაქციურ რასიული თეორიიდან ლოღიკურად გადმომდინარე მოვლენა.

ყოველი მოხსენების განხილვის დროს პლენუმი ძირითადში ადგა პრინციპიალური კამათის ხაზს. პლენუმის თეორიული მსჯელობის ცენტრში იდგა სოციალისტური რეალიზმის საკითხი.

ყველა მოხსენების საფუძველს ეს პრობლემა წარმოადგენდა. რამდენად მკვიდრდება სოციალისტური რეალიზმი ქართულ საბჭოთა ლიტერატურაში? — ამ კითხვას უტრიალებდენ გარშემო მომხსენებლები და მწერლები მაშინაც, როცა ირჩევდა პოეზიის და პროზის პრობლემები და მაშინაც, როცა წარმოებდა კამათი მხატვრული კრიტიკის და ქართული საბჭოთა დრამატურგიის მდგომარეობის და ამოცანების შესახებ. ზოგიერთმა ორატორმა და მათ შორის **პაოლო იაშვილმა** გამოთქვა ერთგვარი უიმედობა, რომ ქართული თანამედროვე მწერლობა მარტო თავის თეორეტიული ძალებით ვერ გადაწყვეტს ამ პრობლემას იმდენად რთულია სოციალისტური რეალიზმის ცნებაო. ორ წელიწადია იმდინარეობს დისკუსიები და თეორეტიული ძიება და ჩვენთვის დღესაც გაურკვეველია, რა არის სოციალისტური რეალიზმი და რას მოითხოვს იგი მწერლისაგანო.

ამხ. **ბესო ჟღენტის** განმარტებით სოც. რეალიზმი არის საბჭოთა მწერლობის შემოქმედებითი მეთოდი, რომელიც მწერალს საშუალებას აძლევს დაინახოს ჩვენი სინამდვილე მთელი მისი მრავალფეროვანებით, აითვისოს ცხოვრების განვითარების ტენდენციები, ასახოს სისწორით არა მარტო ის, რაც არის, არამედ ისიც, რაც იქნება. სოც. რეალიზმი არ არის არც დეკრეტი, არც დოგმა, რომელიც აკანონებდეს ერთს რომელიმე ჟანრს, ერთს რომელიმე ლიტერატურულ მიმდინარეობას. პირიქით იგი ყველა ჟანრის გამოყენების ფართო შესაძლებლობას იძლევა. რა არის სოც. რეალიზმის დამახასიათებელი ნიშნები მხატვრულ პროზაში? — ტიპიური ადამიანების ჩვენება ტიპიურ გარემოცვაში, ნაწარმოების სიუჟეტურ-ფაბულარული სიმტკიცე, დამაინტერესებელი აღნაგობა, მასებისათვის მისაწვდომი გასაგები ენა, სიტყვის შინაარსით დატვირთვა, სისადავე.

ეს ძირითადი ნიშნები უნდა ახასიათებდეს სოც. რეალიზმის მეთოდით დაწერილ მხატვრულ პროზას. თანამედროვე ქართულ საბჭოთა მწერლობაში, დაასკვნის ბ. ჟღენტი, — გვაქვს რამდენიმე ნაწარმოები, რომელიც ატარებს სოც. რეალიზმის მეთოდით დაწერილს ნაწარმოების ერთს ან ორ ნიშანს, მაგრამ არ მოიპოვება ნაწარმოები, რომელიც ყველა მოთხოვნას აკმაყოფილებდეს. ზოგიერთი თანამედროვე ქართველი საბჭოთა მწერალი იძლევა ტიპებს ტიპიურ გარემოცვაში, მაგრამ მისი ნაწარმოებს აკლია დამაინტერესებელი ფაბულა; ზოგიერთს ფაბულა აქვს, მაგრამ არ ჰყავს ტიპები; ზოგს ტიპიც ეხერხება, ნაწარმოების სიუჟეტური-ფაბულარული გამართვაც, მაგრამ არ უვარგა ენა, სიტყვიერი მასალის ორგანიზაცია, სტილი. სოც. რეალიზმის მეთოდით დაწერილი იდეალური პროზული ნაწარმოები იქნება ის, რომელიც ყველა ამ ნიშანს შეაერთებს.

უდავოა, რომ საბჭოთა პროზაში წამყვანი მეთოდი სოც. რეალიზმია, მაგრამ ზოგ მწერალს საბჭოთა პოეზიაში იგი არ მიაჩნია საკალდებულოდ. მათი აზრით, პოეზია უფრო ეგუება რევოლიუციურ რომანტიზმს. მაგ. პოეტი **სიმ. ჩიქოვანი** ამბობს, რომ „რეალიზმს პოეზიაში არასოდეს არ შეუქმნია დიდი პოეტური ნაწარმოები. პუშკინი უფრო რომანტიკოსია, ვიდრე რეალისტი... მოთხრობასა და რომანში იმარჯვებს რეალიზმი, პოეზიაში კი ის მხოლოდ ცალკე ეპიზოდებში გვევლინება". რომ პოეზია ემყარება პირობით ფორმებს (რიტმს, რითმას, სიტყვების განსაკუთრებულ უჩვეულო ორგანიზაციას და სხვ.), ხოლო პირობითობა რეალიზმთან შეუთავსებელიაო. მაგრამ პირობითობა, როგორც სამართლიანად შენიშნავს ამხ. **შ. რადიანი** (მომხსენებელი პოეზიის საკითხებზე) დამახასიათებელია სხვა ჟანრებისათვისაც (რომანისათვის, პიესისათვის) და ამ საბაბით სოც. რეალიზმის მეთოდის უგულებელყოფა პოეზიაში გაუმართლებელია. საბჭოთა ლიტერატურის სხვადასხვა ჟანრებისათვის, ლექსი იქნება იგი, მოთხრობა თუ პიესა, შემოქმედებითი მეთოდი ერთიდაიგივეა, ხოლო გამოსახვითი საშუალებები, ფორმები, ხერხები კი შეიძლება იქნეს სხვადასხვაგვარი. შემდეგ, არ შეიძლება სოც. რეალიზმის და რევოლ. რომანტიზმის დაპირდაპირება, რადგან რევ. რომანტიზმი შედის სოც. რეალიზმის ცნებაში.

სოც. რეალიზმი პოეზიაშიაც მოითხოვს სიმართლის, სინამდვილის, ცხოვრების წამყვან ტენდენციების გამომჟღავნებას — ამიტომ ის პოემა ანუ ლექსი, რომელიც დატვრთულია ბუნდოვანი სანეებით, მისტიურ რელიგიური განწყობილებებით, გაუგებარი უმიზნო სიტყვების სამკაულებით, არ არის სოციალისტური რეალიზმის სტილით დაწერილი პოეტური ნაწარმოები. მომხსენ. **შ. რადიანს** მოჰყავს რამდენიმე თვალსაჩინო მაგალითი იმის დასამტკიცებლად, თუ როგორ ყალბად, უცხოდ მოსჩანს საბჭოთა სინამდვილე ისეთ ლექსებში, რომლებიც მისტიური-სიმბოლისტური სიტყვიერი მასალით არის გაკეთებული.

პლენუმზე ისევ განახლდა კამათი პოლიტიკურ პოეზიის შესახებ. ფ. ნაროუშვილი, შ. შავგულიძე ამტკიცებენ თავიანთ წერილებში, რომ არიან ნიღაბიანი და უნიღაბო პოლიტიკური პოეტები. ეს ავტორები დღემდე თავგამოდებით იცავენ გაშიშვლებულ პოლიტიკურ პოეზიას და არსებითად მოითხოვენ, რომ პოეტები თავის იდეებს, მისწრაფებებს, ტენდენციებს გამოხატავდენ არა ხელოვნების, პოეზიის სპეციფიური ხერხებით, არამედ მსჯელობით, სილოგიზმებით, რიტორული მოწოდებებით. როგორც სწორად შენიშნა ზოგიერთმა ოპონენტმა, ამ ლოზუნგის განაღდება იქნება უკვე განვლილ საფეხურზე — ბარაბანულ პოეზიისაკენ დაბრუნება. აღსანიშნავია ავრეთვე, რომ „წმინდა პოეზიის" თეორია ჯერ კიდევ ცოცხლობს. ამას მოწმობს პოეტ — კონსტ. ჭიჭინაძის გამოსვლა პლენუმზე. მისი აზრით, არის დიდი საშიშროება, რომ სოციალისტური რეალიზმის მეთოდმა მთელი მწერლობა მოამწყვდიოს ერთს ვიწრო კალაპოტში. კ. ჭიჭინაძეს ძალიან აშინებს სოც. რეალიზმი, რომელიც მას სწორად ვერ შეუთვისებია. სოც. რეალიზმი არის რეალიზმი პლიუს ტენდენციაო — ამბობს იგი. მაგრამ სხვა არის ტენდენციური მწერლობა და სხვა — მწერლობის მიერ ცხოვრების ტენდენციის ათვისება. ნაწარმოები, სადაც მოცემულია ცხოვრების განვითარების ტენდენცია, არ არის ტენდენციური ნაწარმოები. სოც. რეალიზმი სრულიად არ ზღუდავს მწერლის შემოქმედებას. იგი მოითხოვს მოვლენების სიღრმეში შეჭრას, მათი წამყვანი ტენდენციების შესწავლას, გამომჟღავნებას, რაც უდიდეს ასპარეზს შლის პოეტის შემოქმედების წინაშე. ამ ტენდენციის ჩვენება კი იქნება სოციალიზმის გამარჯვების ჩვენება. მაგრამ კ. ჭიჭინაძეს არა ყოველი სინამდვილე მიაჩნია პოეზიის ღირსად. პოეზიის საგანი შეიძლება იყოს მხოლოდ ბუნება და ის, რაც უკვლია და მარადიული ადამიანშია. ხელით შექმნილი ნივთი ვერ იქნება ჭეშმარიტი პოეზიის საგანი. ასეთი თეორიებით კ. ჭიჭინაძე ემიჯნება არა მარტო თანამედროვე საბჭოთა პოეზიას, არამედ მსოფლიო პოეზიის ბუმბერაზებს. როგორც ამხ. მალაქია ტოროშელიძემ შენიშნა, პოეტები უმღერდენ ბუნებას არა როგორც განყენებულ რამეს, არამედ როგორც მასთან გარკვეულ ურთიერთობაში მოყვანილ მოვლენას. ესა თუ ის ნივთი პოეტის ხოტბის საგანი ყოფილა და არის არა თავისთავად, არამედ როგორც მზჩვენებელი ადამიანის გამარჯვებისა ბუნებაზე. უზარმაზარი გიგანტები, თეთრი-ზღვა — ბალტიის არხი, დნეპრ-მშენი, „

„მემარცხენე“ ვულგარიზაციის მოკრიგი დოკუმენტი

რომლის მიმართ ჩვენ მხოლოდ ზიზღი და მტრული დამოკიდებულება უნდა გვახასიათებდეს. აღსანიშნავია, რომ ფ. ნაროუშვილმა უკვე გაიჩინა ღირსეული მოწაფეები.

ქუთაისის გაზეთ „სიტყვა და საქმე“-ში დაიბეჭდა დამწყები მწერლის ნიკოლოზ ფხაკაძის ლექსი მიძღვნილი ხელოსან პოეტის იოსებ დავითაშვილისადმი. ავტორი მიჰყვება ვ. ნაროუშვილის მაგალითს. იგი დავითაშვილს უპირისპირებს ქართულ კლასიკურ მწერლობის მთელ პლეადას და სწერს:

„უფრო ბრწყინავდა შენი პერანგი
დახრულ ფილტვიდან სისხლის ნახველით
ვიდრე მუნდირის ოქროს სირმები
კრულ ორბელიან-ჭავჭავაძეთა“.

გამოდის, რომ გამარჯვებული პროლეტარიატი წყევლა-კრულვით უნდა იხსენიებდეს კლასიკური ქართული მწერლობის უდიდეს წარმომადგენელთა პლეადას. რა უტიფარი უმეცრებაა! რა უხეში დამახინჯებაა კლასიკური მემკვიდრეობისადმი დამოკიდებულების საკითხში მარქსისტულ-ლენინური თვალსაზრისისა.

„პოლიტიკური პოეზიის“ ავტორები ჯიუტად განაგრძობენ კლასიკური მწერლობის მიმართ ნიღილისტურ დამოკიდებულებას. ამას მკაცრად უნდა დავარტყათ, ამას ბოლო უნდა მოეღოს.

მაგრამ არა მარტო კლასიკური მწერლობის მიმართ იჩენენ წერილის ავტორები ასეთ „მემარცხენე“ ნიღილისტურ დამოკიდებულებას. ასეთივეა მათი თვალსაზრისი თანამედროვე საბჭოთა ლიტერატურის შეფასებაშიაც. ისინი სწერენ:

„დღეს ბევრი ლექსი იწერება ყოველდღიურობის აქტუალურ თემებზე, მაგრამ მათი **დიდი უმრავლესობის** მთავარი უბედურება იმაშია, რომ ისინი **გულიდან არ მოდიან (!) და რეკლამურ პათოსითაა გაკეთებული**“. გამოდის, რომ საბჭოთა პოეზიის პროდუქციის დიდი უმრავლესობა **„გულიდან არ მოდის“**. ე. ი. არაა გულწრფელი, ყალბია და თვალთმაქცური. ეს უტიფარი ცილისწამებაა საბჭოთა პოეზიის მიმართ. არავინ მალავს, რომ საბჭოთა პოეზია ჩამორჩება სოციალისტურ მშენებლობის ტემპებს. ცნობილია, რომ ჩვენმა პოეზიამ ჯერ კიდევ ვერ შექმნა ჩვენი დროის დიდი იდეების შესაფერი მაღალი და ღრმა პოეტური ფორმები. მაგრამ იმის მტკიცება, რომ საბჭოთა მწერლობის უმრავლესობა თანამედროვეობის თემებზე მუშაობის დროს მხოლოდ რეკლამური მოტივებით ხელმძღვანელობს, თვალთმაქცობს და როგორც წერილის ავტორებს გონიათ ღალატობს თავის საკუთარ რწმენას და სურვილებს — ეს ნამდვილი ცილისწამებაა და სინამდვილის უხეში ფალსიფიკაცია.

წერილის ავტორები უარყოფენ შემოქმედებითი გარდაქმნის შესაძლებლობას და დგებიან მწერლის კლასიურად განსაზღვრულობის, კლასობრივად კარჩაკეტილობის პერევერზიის თეორიის პოზიციაზე. ისინი სწერენ: „როცა ილია სელვინსკი სწერს საწარმოო გეგმებზე, მას გამოუდის ქაოტიური არევ-დარევა, ხოლო ბეზიმენსკის კალამის ქვეშ მუნჯი ციფრები ცოცხლდებიან, მწკრივში დგებიან და ქმნიან გამარჯვების გმირულ სიმფონიას. რატომ? იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ ბეზიმენსკი **გარედან მოსული** მაყურებელი კი არაა, არამედ პოლიტიკური პოეტი, რომელიც **სულიერად დაიბადა რევოლუციაში**“. ამ ციტატის ნამდვილი აზრი იმაში მდგომარეობს, რომ „გარედან მოსულ მწერალს, რომელიც არ დაბადებულა სულიერად რევოლუციაში, არ შეუძლია სწეროს საწარმოო გეგმებზე და საერთოდ თანამედროვეობის მასალებზე. გამოდის, რომ მხატვრული ინტელიგენციის ის ნაწილი, რომელიც დაიბადა და ჩამოყალიბდა რევოლუციამდე, მაგრამ გულწრფელად მოდის მუშათა კლასის პოზიციებზე, ვერასოდეს ვერ **შექმნის... ჩვენთვის** საჭირო და სასარგებლო მხატვრულ ღირებულებას; მათ მხოლოდ ქაოტიური არევ-დარევა გამოუვათ. უკომენტარიოთაც ცხადია, რომ აქ წერილის ავტორები პირდაპირ წინააღმდეგობაში არიან პარტიის სალიტერატურო პოლიტიკასთან და უტიფრად ამახინჯებენ, უარყოფენ ჩვენი ლიტერატურული სინამდვილის იმ ერთ-ერთ დიდ მნიშვნელოვან პროცესს, რომელსაც ძველი მხატვრული ინტელიგენციის გარდაქმნისა და რევოლუციასთან დაახლოვების პროცესი ეწოდება.

წერილის ავტორები განაგრძობენ: „სელვინსკი გამოხატავს **„მესამე პირის ტრაგედიას“**. ასეთი სუბიექტის ადგილი **უკვე აღარ დარჩა გამწვავებულ კლასობრივ შეჯახებაში“**. (სტილი და ენობრივი მასალა ყველგან ავტორებისაა. ხაზი ყველგან ჩვენია. ბ. ჟ.). აქ წერილის ავტორები აშკარად გამოდიან „რაპპი“-ს მიერ წამოყენებული ცნობილი „მემარცხენე“ ვულგარიზატორული ლოზუნგის — **„მტერი ან მოკავშირეს“** აპოლოგეტად. მათ წარმოუდგენიათ, რომ გამწვავებულ კლასობრივი ბრძოლების ეპოქაში მწერლობაში არ შეიძლება იყოს გარდამავალი შუალედი, გარდაქმნის პროცესში მყოფი მწერალი. აქაც წერილის ავტორები აშკარად უპირდაპირდებიან პარტიის პოლიტიკას ლიტერატურული თანამგზავრობის მიმართ და ანგარიშს არ უწევენ ჩვენი ლიტერატურის იმ ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ძალას, რომელსაც შეადგენს მუშათა კლასისაკენ **გულწრფელად შემობრუნებული,** მაგრამ ჯერ კიდევ თავისი შემოქმედებითი კონცეპციით **არა ბოლომდე** გარდაქმნილი უპარტიო მწერლების ფენები.

წერილის ავტორები ეხებიან ზოგიერთ შემოქმედებითი პრობლემებსაც, მაგრამ აქაც ასეთსავე ვულგარიზატორულ პოზიციებზე დგანან, ლეფისა და ლიტ-ფრონტის დაგვიანებულ ეპიგონებად გვევლინებიან. წერილში ვკითხულობთ: „საბედნიეროდ ჩვენი დრო არ არის კრისტალიზაციაქმნილი, ე. ი. იგი არ არის დამთავრებული და განუწყვეტელ საალმშენებლო დუღილის პროცესში იმყოფება. რა გამომდინარეობს აქედან? **დასრულდა ტრილოგომანიის პერიოდი** და იშლება განვითარების ახალი ციკლი — **სიუჟეტები და თავბრუდამხვევი ფაბულებით** შეიარაღებული მწერალი ეხლა გავს იმ ფოტოგრაფიულ ობიექტივს, რომელიც კინემატოგრაფიულ სისწრაფით მოვლენების აღბეჭდვას ვერ ასწრებს. **სიუჟეტურმა ინტრიგამ დიდი ხანია დაკარგა სოციალური ფუნქცია“.**

წერილის ავტორებისათვის ჩვეული ბუნდოვანებით, უხეში აზრობრივი და სტილისტური შეცდომებით ამ ციტატაში გამოთქმულია გარკვეული „ლეფურ“ „ლიტფრონტული“ აზრი. აქ ავტორები ირონიულად თავს ესხმიან დიდი მხატვრული ტილოების პრაქტიკას. „ტრილოგომანიის“ ქვეშ ისინი გულისხმობენ ფართო ლიტერატურულ ტილოებს, დასცინიან და უარყოფენ მას. ისინი აგრეთვე უარყოფენ სიუჟეტურ ლიტერატურას, გვიმტკიცებენ, რომ თითქო ფაბულამ, სიუჟეტმა დაკარგა თავისი ფუნქცია. ეს მაშინ, როცა საბჭოთა ლიტერატურული საზოგადოებრივობა თავგამოდებით იბრძვის მოსაწყენი მწერლობის წინააღმდეგ. მიმზიდველი სიუჟეტური, ფაბულური ბელეტრისტიკისათვის. ცხადია წერილის ავტორები დგანან „მსუბუქი ჟანრის“ ლიტერატურის თვალსაზრისზე, უსიუჟეტო მწერლობის ორიენტაციაზე. მაგრამ რა თქმა უნდა ვერ გვისაბუთებენ თუ რატომ დაჰკარგა სოციალური ფუნქცია სიუჟეტმა, თუ რატომ გამომდინარეობს მათი ასეთი ყოვლად შემცდარი დასკვნა იმ ფაქტიდან, რომ ჩვენი ეპოქა არ არის დამთავრებული და კრისტალიზირებული.

საგულისხმოა, რომ შემოქმედებითი პლატფორმის პრეტენზიით დაწერილ ამ კოლექტიურ წერილში ერთი სიტყვითაც ნახსენები არ არის ჩვენი მწერლობის ძირითადი შემოქმედებითი მეთოდი — **სოციალისტური რეალიზმი.** ცხადია, რომ მთელი ჩვენი თეორიული მუშაობის **მთავარ აზრს** შემოქმედებითი საკითხებში **ეხლანდელ ეტაპზე** უნდა განსაზღვრავდეს **სოციალისტური რეალიზმის ბუნების და მისი სტილის საკითხების გარკვევა.** რა თქმა უნდა სავალდებულო არ არის ყოველ წერილში და ყოველ სტრიქონში სოციალისტური რეალიზმის ფორმულა ვიმეოროთ, მაგრამ აქ აღსანიშნავია ერთი გარემოება: წერილის ავტორები ყოველ ბრუნვასა და მიმოხვრაში იხსენიებენ რომანტიზმსა და რომანტიკას. ისინი სწერენ: **„რევოლუციონური რომანტიზმი ჩვენთვის შკოლური კათეგორია კი არაა, არამედ კლასობრივი წარმოშობის თუ განებავთ მეექვსე გრძნობა“.**

ასეთი პათეტიური და დაჟინებითი განცხადებები რევოლუციური რომანტიზმის შესახებ, მხოლოდ სოციალისტური რეალიზმის სრული იგნორაცია, გვაფიქრებინებს, რომ წერილის ავტორები იმეორებენ იმ უხეშ შეცდომებს, რომლებსაც ჩვენში ადგილი ქონდა. ზოგიერთი ამხანაგი შეეცადენ რევოლუციური რომანტიზმი დაეპირისპირებიათ სოციალისტური რეალიზმისათვის და ქართული საბჭოთა მწერლობის ძირითად მეთოდათ სწორედ რევოლუციური რომანტიზმი გამოეცხადებინარ გავიხსენოთ ცნობილი ფორმულა: საქართველო რევოლიუციონური რომანტიზმის ქვეყანაა“. ცხადია პოლიტიკური პოეზიის ავტორები ამ შემცდარი და ყოვლად მიუღებელი ტენდენციის გავლენაში იმყოფებიან.

როგორც ვთქვით წერილის ავტორებს თითქო განზრახ გაუერთიანებიათ ამ „საპროგრამო დეკლარაციაში“ ყველაფერი ის, რაც მათ, თვითეულს უარყოფითი და შემცდარი რამ ახასიათებდათ. ცნობილია რომ ამხ. ბენაშვილს დასჩემდა თვისება პერიოდულად გამოერჩია ქართული მწერლობიდან ესა თუ ის შემოქმედებითი ფიგურა და იგი გამოეცხადებია მთელი მწერლობის მეტრად და ნამყვან ძალად. ერთხელ მან ამხ. **პ. ნტელეიმონ ჩხიკვაძე** გამოაცხადა ქართული მწერლობის ცენტრალურ ფიგურად და გამოსცა „დეკრეტი“ გათანაბრებოდენ პ. ჩხიკვაძეს. შემდეგ ამხ. ბენაშვილმა **კარლო კალაძის** „უჩარდონი“ გამოაცხადა მთელ ქართულ მწერლობაზე „მთელი თავით მაღლა მდგომ ნაწარმოებად“. ჩვენმა სალიტერატურო კრიტიკამ და მთელმა საბჭოთა ლიტერატურულმა საზოგადოებრივობამ დაგმო ასეთი რეკლამური მანერა, როგორც ყოვლად უვარგისი და მიუღებელი მეთოდი კრიტიკული მუშაობისა. აქაც ამხანაგები ჯიუტობენ და ხსენებულ წერილში იმეორებენ ასეთსავე ხერხს. მაგრამ აქ უკვე მათ მორიგ მეტრად გამოუცხადებიათ ახალგაზრდა მწერალი **გრიგოლ აბაშიძე** და სწერენ: „ახალგაზრდა ავტორი სცემს სწორედ იმ კლავიშებს, რომლებიც გადმოგვცემს **მთელი თაობის ამაღელვებელ ინტიმურ ბგერებს“.**

ან კიდევ: „კომკავშირულ პოეტის გრიგოლ აბაშიძის **ლექსში** კი „სტუდენტების სიმღერა“ **ისმის აბობოქრებული ქუჩის ხმაური“.** გრიგოლ აბაშიძესთან ერთად ისინი ასახელებენ აგრეთვე ახალგაზრდა პოეტს **გ. შატბერაშვილს.** არავინ დავობს იმის შესახებ, რომ გ. შატბერაშვილი და გრ. აბაშიძე ნიჭიერი ახალგაზრდა პოეტები არიან. მათი ლიტერატურული სტაჟი ერთი-ორი წლით განისაზღვრება. ისინი ეხლა იძლევიან ნიჭიერ და საიმედო ნიმუშებს პოეტური ზრდისა და დადგინებისათვის. არც მეტი არც ნაკლები. ისინი ჯერ კიდევ საკმაოდ მოუმწიფებელი და მოუმაგრებელი შემოქმედებითი ფიგურები არიან. ამიტომაც მათი მხრებისათვის ჯერ მძიმე ტვირთს წარმოადგენს „ეპოქის ხმაურისა“ და „მთელი თაობის“ განცდათა გადმოცემის მისია. მათი გამოცხადება საბჭოთა პოეტური კულტურის სანიმუშო ფიგურებად უდიდესი დანაშაულია პირველყოვლისა **თვით ამ პოეტების მიმართ.** ცხადია ასეთი კრიტიკა მხოლოდ ზიანს თუ მიაყენებს ახალგაზრდა ნიჭიერებას. მაგრამ ვიმედოვნებთ, რომ აბაშიძე და შატბერაშვილი საკმაოდ გონიერნი გამოდგებიან, რომ გიგონ ლიტერატურული პოლიტიკანობის ამ ხერხის ფასი და ამ ნაადრევ ხოტბას ანგარიში არ გაუწიონ.

გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ამ წერილში იმდენი შეცდომა და დამახინჯებაა, რამდენიც დებულება და მოსაზრება. ბუნებრივია, რომ ასეთ შემცდარ და ყალბ შეწედულებათა საფუძველზე არ შეიძლებოდა გამომუშავებულიყო რაიმე სწორი და ჩვენი ლიტერატურული მოძრაობის დღევანდელ ეტაპისათვის მისაღები შემოქმედებითი ფორმულა. ცხადია ამდენათვე შემცდარს და ყოვლად მიზანშეუწონელ ლოზუნგს წარმოადგენს წერილის ავტორების მიერ წამოყენებული „პოლიტიკური პოეზიის“ ლოზუნგი. ავტორები თავგამოდებით იბრძვიან პოლიტიკური პოეზიისათვის. გვიმტკიცებენ, რომ პოლიტიკურმა პოეზიამ „უკვე ყელამდე შემოგვარტყა თავისი მოზარდი ტენდენციები“, იმუქრებიან, რომ მომავალის პოეზია „პოლიტიკური პოეზიის“ სრული გამარჯვებით წარმართება. ამავე დროს წერილის ავტორები გვეუბნებიან: „მარქსიზმის ანბანია, რომ პოლიტიკური პოეზია არ არსებობს“. მაშ რაღა საჭიროა ასეთი გააფთრებული ბრძოლა პოლიტიკური პოეზიისთვის. ჩვენი იდეოლოგიის მხატვრული კულტურის მთელი მშენებლობის და საერთოდ შემოქმედების ყოველი სფერო უშუალოდ და ღრმადაა დაკავშირებული ჩვენი კლასის პოლიტიკურ ამოცანებთან. ეს იმდენათ უდავო ჭეშმარიტებაა, რომ არ არის საჭირო ამ საკითხზე სიტყვის გაგრძელება. მართლაც რატომ არ ვაყენებთ ჩვენ საკითხს პოლიტიკური ფილოსოფიის, პოლიტიკური მეცნიერების, პოლიტიკური მუსიკის, ფერწერის, არქიტექტურის და სხვათა შესახებ? აზროვნების და მხატვრული კულტურის ყველა ეს დარგები თავის განვითარებაში ხომ მჭიდროდ არიან დაკავშირებულნი ჩვენი კლასის პოლიტიკურ იდეალებთან, მის საბრძოლო ამოცანებთან. მაგრამ საქმე იმაშია, რომ მხატვრული კულტურა სინამდვილეს შეიცნობს და ასახავს სპეციფიური ფორმებით, სპეციფიური საშუალებებით. კლასის საბრძოლო იდეალებს იგი გამოხატავს თავისებური მხატვრული ენით. ამიტომაც პოლიტიკური ხელოვნების, პოლიტიკური პოეზიის ფორმულა ყოვლად შეუსაბამო უაზრობაა. მართალია ჩვენს სინამდვილეში კიდევ არსებობს ე. წ. წმინდა პოეზიის ტრადიციები, „უიდეო ლირიკის“ რეციდივები, მაგრამ მათი არსებობა, როგორც მომაკვდავი კლასების პოეტური ტრადიციების უკანასკნელი ნარჩენებისა სავსებით გასაგებია კლასობრივი ბრძოლის დღევანდელ ეტაპზე. ეს მოვლენები კლასობრივად უცხო მხატვრულ იდეოლოგიის ნარჩენების გამოხატულებაა. მათ წინააღმდეგ ბრძოლა აუცილებელია, მაგრამ ამ ბრძოლამ ჩვენი კლასობრივი მწერლობის განვითარება არ უნდა გადასჩეხოს იმ უვარგის და შემცდარ პოზიციებზე, რომელსაც „პოლიტიკური პოეზიის“ ავტორები გვთავაზობენ. ჩვენთვის მაინც გაუგებარი რჩება „პოლიტიკური პოეზიის“ ლოზუნგის ნამდვილი შინაარსი. წერილის ავტორები ბუნდოვნად და ორაზროვნად განმარტავენ ამ ფორმულას. აბა რა უნდა გავიგოთ ასეთი ფრაზებიდან: „პოლიტიკური პოეტები ისტორიულად იმყოფებიან მოძრაობის განვითარების ფაფარზე“ (!), რომ პოლიტიკურ პოეტებს ყოფნის გამბედაობა „პირდაპირი პასუხი გასცენ ცხოვრების წყეულ კითხვებს“. რომ პოლიტიკური პოეტების „ლექსები“ ჩაერევიან ხელჩართულ ბრძოლაში ეს იქნება პოლიტიკური პოეზიის გამარჯვება.

მაგრამ თუ ჩაუკვირდებით მთელი წერილის სივრცეზე აქა-იქ უსისტემოდ და გაუბედავად გაბნეულ აზრებს, მათ მიერ მოყვანილ ისტორიულ ანალოგიებს და დაპირისპირებებს, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ პოლიტიკურ პოეზიაში ავტორები გულისხმობენ ისეთ პოეზიას, რომელიც უშუალოდ ზედაპირულად გამოხატავს მიმდინარე პოლიტიკურ-სამეურნეო ამოცანებს, როგორც წერილის ავტორები ამბობენ „გამჭვირვალე ნიღაბის გარეშე“.

უფრო მარტივად და გარკვეულად რომ ვსთქვათ წერილის ავტორები გარითმული პროკლამაციების პოეტიკას გვთავაზობენ, ბარამანის პოეზიას, პლაკატური მეტყველებას, პოეტურ სქემატიზმს. ავტორებს ვერ გაუგიათ, რომ ასეთი საფეხური ჩვენი ლიტერატურული მოძრაობის მიერ დიდი ხანია განვლილია. ბერანჟე ამბობდა: არის ეპოქები ხალხის ცხოვრებაში, როცა საუკეთესო მუსიკას განგაშის აღმძვრელი საყვირი წარმოადგენსო. ეს მართალია, მაგრამ ასეთ პოეზიას ყოველი კლასი ქმნის მაშინ, როცა იგი ახლად ფეხს იდგამს, პირველად გამოდის ისტორიის სარბიელზე, ჯერ კიდევ არ შეუქმნია პოეტური შემოქმედების საკუთარი ფორმები, ხოლო თავის კლასობრივ მიზნებს და იდეალებს უშუალოდ, ხაზგასმით გამოხატავს სათანადო ღრმა და ძლიერი პოეტური სამოსელის გარეშე. გ. პლეხანოვმა დაასაბუთა ყოველი კლასობრივი მწერლობის განვითარების ასეთი კანონზომიერება. ცხადია ჩვენი კლასი დღეს ასეთ მდგომარეობაში არ იმყოფება. მისთვის, როგორც საბოლოოდ გამარჯვებული და სოციალიზმის უშუალოდ მშენებელი კლასისათვის დღეს საჭიროა არა გარითმული პროკლამაცია, არამედ სოციალისტური სინამდვილის ღრმად და მრავალმხრივად ამსახველი, სოციალისტური შეგნების მშენებელი პოეზია.

ჩვენი ავტორების უბედურება იმაშიაც მდგომარეობს, რომ მათ ვერ გაუგიათ ჩვენი რევოლუციის განვითარების დღევანდელი საფეხურის თავისებური ბუნება. ისინი სწერენ: „პოლიტიკური პოეტი პასიურ მჭვრეტელი კი არაა, არამედ ნგრევის უშუალო მესანგრე“. პოლიტიკური პოეტები „ყოველთვის იმყოფებიან მოძრაობის განვითარების ფაფარზე და ზარების რეკვას და ხალხის გამოფხიზლებას იწყებენ“. აღსანიშნავია, რომ წერილის ავტორებისათვის . პოეზია წარმოდგენილია ნგრევის და არა მშენებლობის ფაქტორად. მართალია ჩვენ ეხლაც ვანგრევთ, ვანადგურებთ კონტრრევოლუციონური კლასების უკანასკნელ ნარჩენებს ეკონომიკასა და შეგნებაში. რევოლუციის დღევანდელ ეტაპზე უმთავრესი და ძირითადი სოციალიზმის მშენებლობაა. საინტერესოა რომელი ხალხის გამოფხიზლებას იწყებენ წერილის ავტორების ფიქრით პოლიტიკური პოეტები? ნუთუ სოციალიზმის მშენებელ კლასს დღეს გამოფხიზლება ესაჭიროება? ცხადია ჩვენი პოეზიის ამოცანა ამჟამად ხალხის გამოფხიზლება კი არ არის, არამედ უკვე საკმაოდ გამოფხიზლებული მებრძოლი და სოციალიზმის მშენებელი მილიონების შეგნების სოციალისტური კომუნისტური ფორმაციის საქმეში აქტიური მონაწილეობა, ადამიანის შეგნებიდან კაპიტალიზმის უკანასკნელი ნაშთების აღმოფხვრისათვის ბრძოლა, ჩვენი სოციალისტური რეალობის ღრმად და მონომენტალურად ასახვა. ამ კონკრეტულ ისტორიულ თავისებურებათა გაგების უნარი დაუკარგავთ წერილის ავტორებს. ხოლო იქ, სადაც კონკრეტულ-ისტორიული კრიტერიუმი არ არსებობს, არ არსებობს მარქსისტულ-ლენინური აზროვნებაც.

ხსენებული წერილი მოწმობს, რომ ჩვენს ლიტერატურულ აზროვნებაში ჯერ კიდევ საკმაოდ ძლიერია „მემარცხენე“ ვულგარიზატორული შეხედულებათა რეციდივები, მათი გაღრმავება და განვითარება უეჭველად შეაფერხებს ჩვენი სალიტერატურო აზროვნების სწორ განვითარებას და ამავე დროს უარყოფით გავლენას მოახდენს ჩვენი მხატვრული პრაქტიკის ზრდაზედაც. როგორც დავინახეთ ამის საკმაო სიმპტომები უკვე მოგვეპოება. ეს გარემოება გვავალებს გავაძლიეროთ სიფხიზლე ყოველგვარ დამახინჯებათა წინააღმდეგ „მომემარცხენო“ ვულგარიზაციის რეციდივების წინააღმდეგ.

ბესო ჟღენტი.

ძალებზე. რა არის გიოტეს „ფაუსტი“, თუ არა ჰიმნი ადამიანის გონებისადმი, რომლის ძლევამოსილება იმორჩილებს ბუნებას?

აზრთა დიდი სხვადასხვაობა გამოიწვია **ნ. მიწიშვილის** მიერ პლენუმზე გამოქვეყნებულმა პოეტის უცნაურმა კლასიფიკაციამ. მისი აზრით ჩვენი ეპოქა ვერ ზიდავს ამდენ პოეტს, (რატომ?) და საჭიროა გაიცხრილოს. ნ. მიწიშვილი მათ ყოფს სამ ჯგუფად. ამჟამად აქტიურად მოქმედობს მხოლოდ ორი ჯგუფი — ყოფ. ცისფერყანწელები მონათესავე პოეტებით და პროლეტ. პოეტთა ახალი თაობა. იმ ორი ჯგუფიდან ნ. მიწიშვილმა მხოლოდ 7 პოეტი ცხო ისეთად, რომელიც გამოხატავს ჩვენს ეპოქას. ამ შვიდიდან ერთს მიანჭა პრიმატი ოსტატობისათვის, ორს — ახალი პოეტური ენისა და ახალი პოეტური შეგნებისათვის, ორს — მიმავალი საზოგადოებრივ ფენათა ტკივილების და ფსიქოლოგიის შეგრძნობისა და ამ ფსიქოლოგიიდან საბჭოთა პოზიციებზე გადასვლისათვის და ორსაც — აღმავალი კლასის გამარჯვების კანონზომიერების, ამ გამარჯვების სიხარულისა და მისი ფსიქოლოგიური დამკვიდრებისათვის.

„დახარისხების“ მაჩვენებლები სწორად არ არის შედგენილი. ოსტატობა სავალდებულო პირობა უნდა იყოს ყველა იმ პოეტისათვის, რომელიც უკვდავებაზე პრეტენზიას აცხადებს და ცალკე მაჩვენებლად მისი გამოყოფა არ შეიძლება. დანარჩენი სამი მუხლი არსებითად ერთიდაიგივეა, რადგან წარმოუდგენელია საბჭოთა პოზიციებზე გადასვლა ისეთი პოეტის, რომელსაც არ უწარმოებია ბრძოლა ახალი შეგნებისათვის, ხოლო ის, ვინც საბჭოთა პოზიციებზე გულწრფელად გადასულა, არ შეიძლება არ განიცდიდეს აღმავალი კლასის გამარჯვების სიხარულს და თავის შემოქმედებით ხელს არ უწყობდეს მის ფსიქოლოგიურ დამკვიდრებას. კლასიფიკაცია არაა სწორი და არცაა საჭირო, რადგან უკვდავთა აკადემია ჩვენში ჯერ არ არსებობს და მისთვის კანდიდატების შერჩევაც ნაადრევია.

საინტერესო იყო ამხ. **შ. დუდუჩავას** მოხსენება, რომელიც წარმოადგენდა ქართულ დრამატიულ ნაწარმოებთა **(შ. დადიანის, ს. შანშიაშვილის, პ. კაკაბაძის)** კონკრეტულ ანალიზს, ქართული დრამატურგიული მასალის საფუძველზე საბჭოთა ტრაგედიის და კომედიის პრობლემის გადაჭრის და სოც. რეალიზმის საკითხის გაშუქების ცდას.

საბჭოთა მწერლობამ პირველად ამ პლენუმზე მოისმინა საბჭოთა მხატვრული კრიტიკის კრიტიკა. ამ მიზანს ისახავდა ამხ. **დ. დემეტრაძის** მოხსენება.

მომხსენებელმა სწორად შეაფასა მხატვრული კრიტიკის მდგომარეობა. მართლაც, კრიტიკა წარმოადგენს საქ. ლიტ. სინამდვილის ეიწრო ადგილს. იგი ვერ ასრულებს იმ ამოცანებს, რომელიც მის წინაშე აყენებს ლიტერატურული ცხოვრება ახლანდელ ეტაპზე. მაგრამ ეს არ იძლევა საფუძველს მთლიანად გავაბათილოთ და არ დავაფასოთ ის დიდი ბრძოლა, რომელიც ქართულმა საბჭოთა კრიტიკამ აწარმოვა ანტიპროლეტარული ნაშთების აღმოსაფხვრელად მხატვ. მწერლობასა და ლიტ. მცოდნეობაში. რა ნაკლი აქვს ჩვენს კრიტიკას? ხშირად იგი ვერ აძლევს მწერლებს და მკითხველებს სწორ ორიენტაციას ამათუიმ ნაწარმოებზე, მეტ ნაწილად იგი უგულებელყოფს და გვერდს უხვევს ოსტატობის, მხატვრული ფორმის, ენის და სტილის საკითხებს და კმაყოფილდება ნაწარმოების ზერელე სოციოლოგიური-პოლიტიკური ანალიზით. ზოგი ერთ კრიტიკოსს ავიწყდება, რომ დიდი იდეაც კი ვერ მიაღწევს მასამდე, თუ იგი ოსტატურად მოცემული არ არის მაღალ მხატვრულ ფორმაში, ხშირად კრიტიკა გამოდის თვალსაჩინო მწერლების უბრალო პაპულიარიზატორის როლში; კრიტიკოსები მკითხველებს აცნობენ მხოლოდ ნაწარმოების შინაარსს ისე, რომ გაურჩევლად სტოვებენ მის კომპოზიციას, სიუჟეტს, სტილს, გმირების სოციალურ ბუნებას და სხვა. დაუსაბუთებლად ან ხელაღებით აძაგებენ და ან ხოტბას ასხამენ ამა თუ იმ ნაწარმოებს. მიზეზი ამ ზერელე კრიტიკის დაბალი თეორეტიული დონე და პასუხისმგებლობის გრძნობის უქონლობაა. ასეთ პირობებში ფეხს იკიდებს ჯგუფობრივობა, კრიტიკანობა, რომელიც მხოლოდ აფერხებს საბჭოთა ლიტერატურის ზრდას. ამხ. **დემეტრაძეს** მოჰყავს ზოგიერთი კრიტიკოსის წერილებიდან მაგალითები იმის საილუსტრაციოდ, თუ რა არის ჯგუფური, ძმაბიჭური კრიტიკა, თუ როგორი არ უნდა იყოს საბჭოთა მხატვრული კრიტიკა. კრიტიკოსთა თეორეტიული დონის ამაღლება, ღრმად შესწავლა მარქსიზმ-ლენინიზმის, ჯგუფური დარაზმვის მოსპობა, ხალტურული კრიტიკული წერილების ბეჭდვის აღკვეთა — აი რა გამოიყვანს კრიტიკას ვიწრო ადგილიდან განვითარების ფართო გზაზე. გაბედულ, მოურიდებელ საღ კრიტიკას წინ ეღობება ერთი მეტად მავნე და ცუდი ტრადიცია: გაკრიტიკებული ავტორების მიერ სამართლიანი კრიტიკის შეიუწყნარებლობა.

პლენუმზე წამოიჭრა და გაირჩა კიდევ მრავალი სხვა საგულისხმო საკითხი, რომელთა გარშემო გაშლილი დისკუსიის გადმოცემა მოუხერხებული ხდება საგაზეთო წერილში. მაგრამ ამ მიმოხილვიდანაც ცხადია, რომ დიდი ყრილობის წინ მოწვეული ეს პლენუმი იყო ჩვენი ლიტერატურული სინამდვილის სწორი შეფასების, ჩვენი შემოქმედებითი ძალების ძირითადში სწორი თვითშემოწმების პლენუმი, რომელიც ღრმა კვალს გაავლებს საქ. ლიტერატურული ცხოვრების შემდგომ განვითარებაში.

ვ. ფულუკიძე.

„მემარცხენე“ ვულგარიზაციის მოკრიგი დოკუმენტი

მხატვრული ლიტერატურის გამოცემლობა ყრილობის წინ

სახელგამის მხატ. ლიტ.-ის სექტორი და გამ. „ფედერაცია“ ვერ ხვდებიან მწერალთა საკავშირო ყრილობას იმ ვალდებულებათა გახაღდებით, რომელნიც მათ იკისრეს მწერალთა და მკითხველთა საზოგადოებრივობის წინაშე. ეს ნათელი გახდა ამხ. **ლ. გასვიანის** (სახელგამი) და ამხ. **ი. ლისაშვილის** „ფედერაცია“) მიერ მწ. კავ. პრეზიდიუმის 19 ივლისის სხდომაზე წაკითხულ მოხსენებებიდან. წინა წლებში შექმნილი მდგომარეობა თითქმის უცვლელი რჩება: ამ წელსაც გეგმები ვერ სრულდება. 1934 წელს სახელგამმა უნდა გამოსცეს 100 სახელწოდების მხატვრული წიგნი. ნახევარი წელიწადი უკვე გავიდა, გამოცემულია კი მხოლოდ 25 სახელწოდება (შეასრულებულია გეგმის მხოლოდ 50 პროც.). ოდნავ უკეთესი მდგომარეობაა საბავშო ლიტერატურის გამოცემის მხრით: უკვე გამოცემულია 30 სახელწოდება და ამჟამად წარმოებაში იმყოფება 28 სახელწოდება (1933 წელს გამოცემული იყო სულ 30 სახწ.). შესამჩნევად გაუმჯობესდა საბავშო წიგნის გარეგნული გაფორმება, მაგრამ, რასაკვირველია, ამ ნაბიჯს სახელგამი ვერ გამოჰყავს იმ ჩაგრდნისაგან, რომლითაც მან დაამთავრა მიმდინარე წლის პირველი ნახევარი მხატვრული ლიტერატურის გამოცემის ხაზით.

არც გამომცემლობა „ფედერაცია“-ს მუშაობაა დამაკმაყოფილებელი. წელს გეგმიდან მის მიერ გასულ ნახევარ წელიწადში გამოცემულია მხოლოდ 17 სახელწ. (ნახევარ წლის გეგმის მხოლოდ 35 პროც.). რა არის მიზეზი ასეთი ჩამორჩენისა? — ორივე გამომცემლობის წარმომადგენლები ისევ ძველ მიზეზებს ასახელებენ: არ გვყოფნის ქაღალდი, ვერ გვაკმაყოფილებს პოლიგრაფიული ბაზა, არ გვაქვს საკმაო საბრუნავი თანხაო. მაგრამ მხოლოდ ამ მიზეზებით რომ არ შეიძლება გამართლდეს ამ ორი ორგანიზაციის მიერ მხატვრული ლიტერატურის გამოცემის ნელი ტემპები, — ამის საუკეთესო საბუთს იძლევა „ზაკგიზი“. ცხადია, სტამბების მეტისმეტი გადატვირთვა, უქაღალდობა, საბრუნავ თანხების ნაკლებობა „ზაკგიზის“ მუშაობასაც აბრკოლებდა, მაგრამ, როგორც ამ საგამომც. ორგანიზაციის წარმომადგენლის ამხ. **ფოლიანის** მოხსენებიდან გამოირკვა, „ზაკგიზი“ გადაჭრებით ასრულებს გეგმებს. მთელი წლის გაწმვლობაში მან უნდა გამოსცეს 54 სახელწოდება — ა-კ. ხალხთა ენებიდან რუსულად ნათარგმნი მხატ. წიგნები (აქედან ქართული ნაწარმოები — 25, სომხური — 15, აზერბაიჯანული — 11, ოსური — 2 და თითო-თითო აფხაზური, ქურთული და სხვ.). დღემდე უკვე გამოცემულია 30 სახელწოდება. (წლიური გეგმა ნახევარ წელიწადში შესრულებულია 70-ით). კარგათ აქვს „ზაკგის“ დაყენებული წიგნის ტექნიკური გაფორმების, გამოცემული პროდუქციის რეალიზაციის საქმე.

რატომ შესძლო „ზაკგიზ“-მა ე. წ. „ობიექტურ დაბრკოლებათა“ გადალახვა და ვერ შესძლეს ეს „ფედერაციამ“ და სახელგამმა? ამ საკითხის გარშემო ილაპარაკეს ამხ. **გ. ყურულაშვილმა, შანშიაშვილმა, პ. სამსონიძემ, ატრიანმა, ქუჩიშვილმა, ი. მჭედლიშვილმა, ბ. ჟღენტიმ, დ. დემეტრაძემ** და სხვ.

საყოველთაო დასკვნით, — გეგმები შეუსრულებელია, მიზეზი უნდა ვეძიოთ არა იმდენად პოლიგრაფ. ბაზის დატვირთვაში და ქაღალდის ნაკლებობაში, რამდენად სახელგამის და „ფედერაციის“ მუშაობის ძველ ორგანიზაციულ ფორმებში: **მათ** დღემდე ვერ გარდაქმნიან თავიანთი მუშაობა, ვერ მოაწესრიგეს სტამბებთან დამოკიდებულების საკითხი, ვერ უზრუველჰყვეს დროზე თავისთ